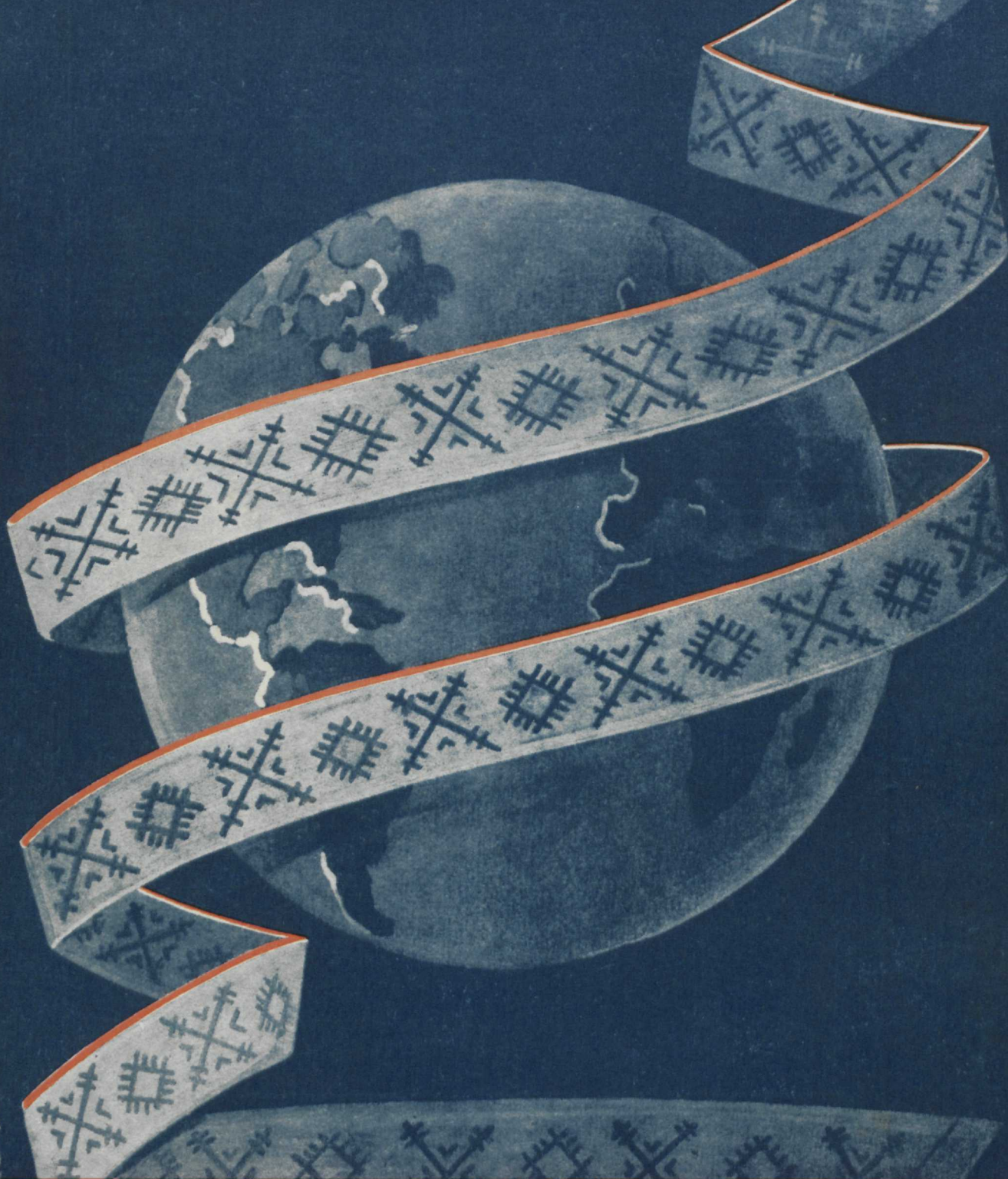

VÄLIS-EESTI

Nr. 1

JAANUAR

1940

- Eestlaste jõupingutuste ja vaimuloomingu tulemusi kodu- ja välismaal valgustab „UUS EESTI“ iga päev.
- Süvendades omakultuuri otsib iga eestlane selgeid sihte visaks vastupanuks ajaraskustele.
- Ühiselt otsime rahu- ja eduteid, mis viib Eesti elu edasi paremuse poole.

Kiirelt ja usaldatavalt informeerib

« UUS EESTI »

oma lugejaid kodu- ja välismaa sündmust 7 korda nädalas.

Tellimishinnad:

Kodumaale:

Kr. 5. – esimene veerandaasta, sealt edasi
Kr. 1.50 iga kuu. Üksiknumber 7 senti.

Välismaale:

Leetu ja Läti sisemaa hinnad. Belgiasse, Kreekasse,
Prantsus-, Rootsi-, Saksa-, Türgimaale, Ungarisse ja
Venemaale Kr. 4. –, mujale välismaale Kr. 5. – kuus.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja Välis-Eesti Ühing.

„UUS EESTI“ peakontor
Tallinn, Pikk 40

LUGEDES

«PÄEVALEHTE»

OLETE ALATI TEADLIK KODUMAA SÜNDMUSTEST

TUTVUSTAGE OMI LAPSI EESTI LASTE LOO-
MINGUTEGA TELLIDES NEILE LASTEAJAKIRJA

«LASTE RÕÕM»

«PÄEVALEHE» RAAMATUKAUPLUSTE

KAUDU ON TEIL VÕIMALIK SAADA KÕIKI EESTIKEEL-
SEID RAAMATUID, MAAKAARTE, LINNAPLAANE J. N. E.
KÕIGI EESTIS ILMUVATE AJAK. PEALE TELLIM. VASTUV.

TALLINNA EESTI KIRJASTUS ÜHISUS
TALLINN – EESTI PIKK T. 2

VÄLIS-EESTI

Jaanuar 1940.

Nr. 1

12. aastakäik

AASTATE VAHETUSIEL.

Ed. Tiro.

Oleme taas astunud üle uue aasta läve. Ajamerre on vajunud möödunud aasta, mille päevade ahelikku on märgitud tükike meie elu ja saatust, meie kaotused ja võidud, rõõmud ja mured. Tunneme teataval määral hirmu ja kartust uue aasta lävel. Me süda väriseb tundmatu tuleviku ees. Kas toob ta meile õnne, meie kallile kodumaale, eesti rahvale üldiselt ja igale üksikule — ka neile, kes asuvad kaugel eemal isamaa kodukamara? Mõtteis heidame korra veel pilgu möödunud aasta sündmustele, lastes pika kireva linikuna vaimusilme eest mööduda meile aasta jooksul osaks saanud elamused, hinnates neid ja suunates pilku tulevikku, et siis eestlasele omase põhjamaise kainusega alata rännakut uue algava aasta radadel.

Mida on siis möödunud aasta parandanud inimkonnale ja meile, Eestile? Ei midagi rõõmustavat. Mitmed riigid on Euroopa kaardilt kustutatud. Sõjateater Kaug-Idas on lakkamatult tegutsenud, üha laienes haaranud suuremaid maa-alasid. Kodusõda Hispaanias on küll lõppenud, kuid selle asemel on Euroopa suurriikide konflikt arenenud relvastatud kokkupõrkeks suure Euroopa sõja näol. Juba veerand aastat seisavad Reini kallastel miljonilised väed vastamisi. Uus sõjakolle on tekkinud üsna meie külje alla, üle lahe Soome, kus on käimas verised võitlused kõigi kolledustega juba teist kund. Kõikjal rahvusvahelises elus leiavad aset otsingud, uued jõu-

dude grupeerimised, et laiendada oma huvivõi võimupiirkondi ja tõmmata kaasa ka neid riike, kes peavad karmilt kinni valjust erapooletuse põhimõttest, hoiduvad end segamast suurriikide tüldesse. Selline on 1939. a. kaasavara uuele aastale, mida viimane peab kandma ning arendama edasi.

1939. a. on ka Eesti elus toimunud kaks suuremat sündmust. Need on Nõukogude Liiduga vastastikuse abistamise pakti sõlmimine ja Eestis asuvate sakslaste ümberasustamine — Saksamaale repatrieerimine. Nende sündmuste hindamine ei saa kuuluda lühikesse uue-aasta-kirjutisse, pealegi kus nende kohta on võetud sõna juba eelmises „Välis-Eesti“ numbris. Olgu vaid tähendatud, et mõlemad sündmused omavad määratud tähtsust Eesti praegusele ja edaspidisele arengule. Esimesega hoiti ära meie kodumaa sõjakeerisesse sattumine, teise tõttu vabaneme võõrkehast meie organismis, muutume senisest veel rahvuslikumaks riigiks, mille üle võime aina rõõmu tunda.

Mida ootame siis 1940. aastalt?

Tahame uskuda ja loota, et meie, kodu- ja väliseestlaste ühine armastatud isamaa, meie esivanemate püha kodu jääb puutumata teda ümbritsevast sõjaohust, et vabalt, iseseisvalt arendada oma saatust. Selle mõttega, kodu- ja väliseestlased, ulatame üksteisele aastavahtusel vaimus kätte. Elagu ja kasvagu vaba Eesti in aeternum!

Nõuk. Vene — Soome konflikt.

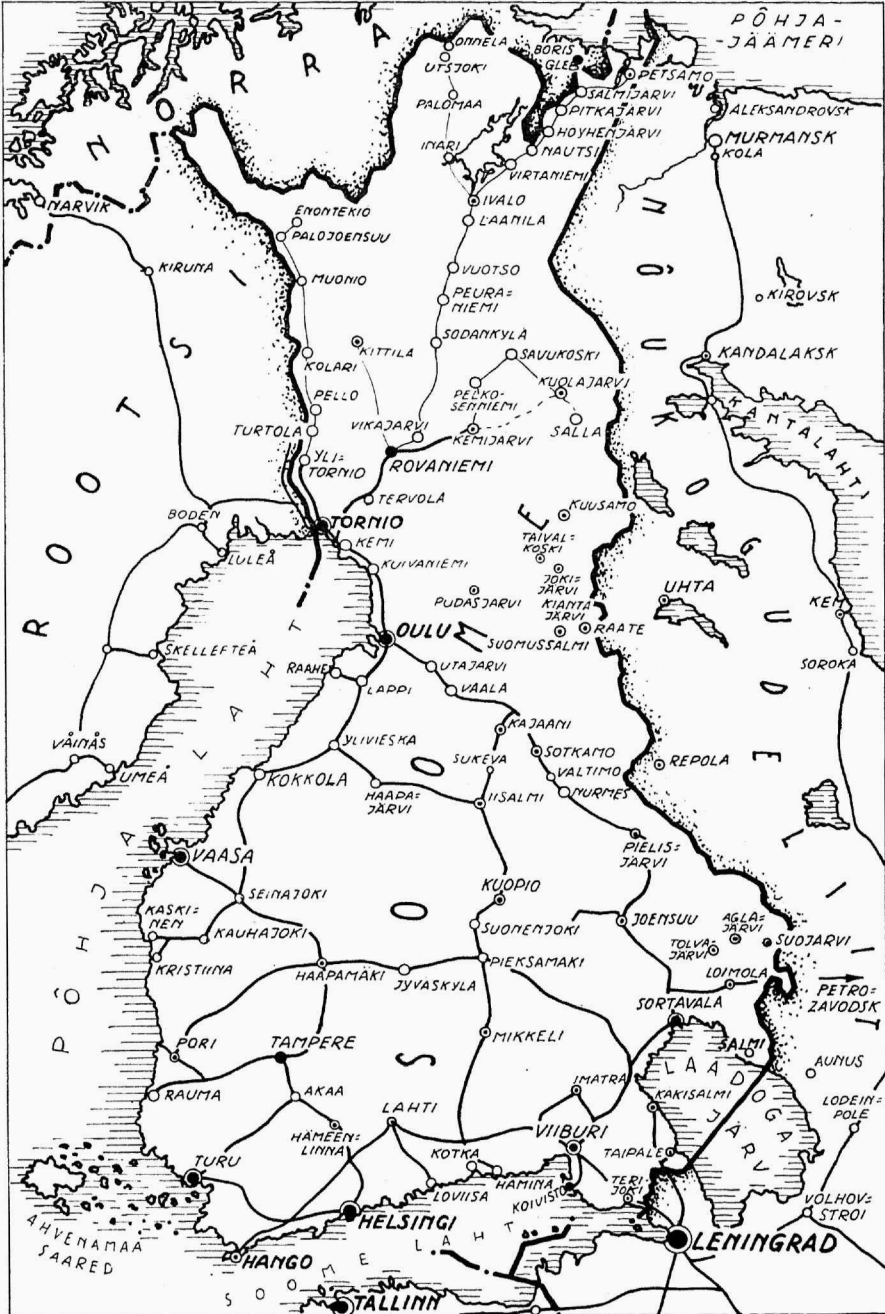
Arvestades asjaolu, et Nõuk. Vene ja Soome vahel puhkenud sõda nii mõndagi väliseestlast otseselt huvitab, toome alljärgnevalt kokkuvõtliku kirjelduse sõjategevuse senisest käigust. Ruumipuudusel piirdume konflikti tähtsamate etappide valgustamisega nii, nagu nad võivad paista asjalikul vaatlemisel sõjatandri otsesest naabrusest Eestist. On paratamatu, et väliseestlasile, ja eriti neile, kes asuvad kaugemal, nii mõnigi teade sellest konfliktist jõuab kätte erapoolikuna, teel tublisti moonduvana.

Elkõige märgime, et Nõuk. Vene ja Soome vahel tekkinud konfliktile eelnesid tähtsad sündmused ka Balti riikides, mille kohta Soome peaminister Cajander, käsitledes Soome-N. Liidu suhteid, ütles muuseas: „N. Liidu poolt rohkem kui ühe kuu aja eest esitatud ettepanekud ei tulnud Soomele sugugi ootamata. Niisuguseid mõtteid Leningradi julgeoleku tõhustamiseks oli avaldatud juba kaua aega tagasi eraviisilistel läbirääkimistel mõnede Soome valitsuse liikmetega. 5. oktoobril tehti Soomele ettepanek alustada läbirääkimisi N. Liiduga. Soome valitsus on läinud pärast läbirääkimisi ja nõupidamisi eduskunna rühmitustega järeleandmises N. Liidule niikaugemale, kui ta on pidanud seda võimalikuks Soome iseseisvuse ja rippumatuse seisukohast, nõrgendamata Soome riiklikku julgeolekut. N. Liidu poolt on tehtud siiski nii kaugemale minevaid ettepanekuid, millede teostamist ei saa pida tarvilikuks Leningradi kaitse jaoks. Ühtlasi olid need ettepanekud sellised, et nendega nõustumine tähendaks Soome erapooletuse rikkumist ja tema kaitsevõimaluste kahjustamist. Samuti oleksid sattunud selle tagajärjel esimene järgu kindlustused N. Liidu valdusesse. Nende vastuvõtmine oleks seega tähendanud Soome iseseisvuse ja rippumatuse tõsist ohustamist. Niisuguseid ettepanekuid Soome ei pidanud võimalikuks heaks kiita.“

Seejärel kui Soome delegatsioon, eesotsas riiginõunik Paasikiviga ja rahaminister Tanneriga, Nõukogude kutsel oli kaks korda käinud Moskvas läbirääkimistel, tuli mõnepäevane vaheaeg, mille järsku lõpetas teade Leningradi sõjaväeringkonna staabilt 26. novembril, et samal päeval olevat avatud Soome territooriumilt kahurituli N. Liidu väeosadele, kes asusid Karjala maakitsusel Mainila ümbruses. Seitsme kahuripauguga soomlased surmanud kolm punaarmee sõdurit ja ühe allohvitseri, haavata saanud üheksa isikut. Ühtlasi väliskomissar Molotov andis Soome saadikule Moskvas üle noodi, milles Soome valitsusele tehti ettepanek alustada juurdlust ning selle hõlbustamiseks tõmmata kohe Soome väed piirist 25 kilomeetri kaugusele.

Samal päeval Soome teatas ametlikult, et mingisugust tulistamist Soome poolelt ei ole olnud. Küll on aga piiri taga asuvad N. Liidu väeosad mainitud ajal sooritanud omal poolel õppelaskmisi granaadiheitjatega. Seepärast Soome valitsus lükkas tagasi N. Liidu protesti ja konstateeris, et väidetud vaenuline tegu ei ole korda saadetud Soome poolt. Edasi Soome vastuses tähendati, et Soome tõmbab väed piirilt tagasi siis, kui teeb seda ka N. Vene.

Seejärel väliskomissar Molotov andis 28. nov. Soome saadikule üle N. Liidu vastuse, milles N. Liit ütles üles mittekallaletungilepingu Soomega. 30. novembril Nõuk. Liit katkestas diplomaatlikud suhted Soomega ja sama päeva varahommikul juba oli alanud ka sõjategevus mõlema maa vahel, kus venelased hakkasid Karjala-Kannaksel tungima nii maalt kui ka merelt Terijoele ja Vemmelsuule. Samuti 30. novembril sooritasid Nõuk. Liidu lennukid õhukallaletunge Helsingile, Viiburile, Enso'le ja Suomenlinalle. Helsingis tekitas pommitamine küllalt suuri kaotusi, kuna pommidest mõned langevad tihedasti asustatud linnaossa, kus sai surma mitukümmend inimest. Üht-

Soome kaart.

lasi algas sõjategevus ka Põhja-Soomes, Jäämere ääres, kus venelased vallutasid Kalastaja poolsaare.

Soome president Kallio viibimata määras Soome vägede ülemjuhatajaks marssal Mannerheimi ning Soomes kuulutati välja sõjaseisukord. 1. detsembril Soome valitsus astus tagasi, kuigi Soome eduskund oma kinnisel istungil oli kiitnud heaks tema poliitika. Moodustati kohe uus valitsus, kelle etteotsa peaministrina asus R. Ryti. Samal päeval teatati Moskvast, et Nõukogude vägede poolt vallutatud Terijoele on moodustatud teine Soome valitsus, nn. Demokraatliku Soome Vabariigi rahvavalitsus eesotsas Otto Kuusinega, kes oli varem olnud III internatsionaali üheks sekretäriks Moskvast. Järgmisel päeval, 2. detsembril O. Kuusinen sõlmis N. Liiduga Moskvast pakti, milles N. Liit loovutas uuele Soomele Nõuk. Liidu Karjalast 70.000-ruutkilomeetrilise maa-ala. Selle vastu Kuusineni valitsus lubas N. Liidule Kannakselt ligi 4000-ruutkilomeetrilise maa-ala ja rentis N. Liidule Soome saared Soome lahes, mis olid soomlaste poolt juba enne vaenutegevuse algust maha jäetud.

Kuna Soomele kuuluvad saared Soome lahes olid Soome vägede poolt juba evakueeritud, vallutasid Vene laevastikuosad need juba järgnevatel sõjapäevil. Terijoele valitsuse soovil kuulutas N. Liit Soome vastu ka blokaadi.

Võitlusterindelt aga hakkas tulema üksteise vastu käivaid teateid. Nagu aga hiljem ilmnes, jäi Nõuk. vägede edasitung Kannaksel seisma Soome kindlustustevööndi, nn. Mannerheimi liini ees, mis on läbi murdmata tänaseni. Põhja-Soomes Nõuk. väed vallutasid Petsamo, kuid nende edasitung lõuna suunas pole arenenud kaugemale Nautsi piirkonnast. Karjala rindel üritasid Nõuk. väed pealetungi Suomussalmi ja Suojärvi piirkondades, kus Soome väed neile kohe edukalt vastu astusid.

Välismaailmas äratas tekkinud konflikt kohe suurt tähelepanu ja juba 4. detsembril sai Nõuk. väliskomissar

Rahvasteliidu peasekretäriilt telegrammi, et Soome ja Nõuk. Vene vahekorra selgitamiseks Rahvasteliidu nõukogu astub kokku 9. detsembril ja üldkoosolek 11. detsembril. N. Liidu valitsuse nimel saatis Molotov juba samal päeval Rahvasteliidule telegrammilise vastuse, milles teatas, et N. Liit lükkab Rahvasteliidu kutse tagasi, kuna N. Liit pole sõjavahekorras Soomega ning ei pea Helsingi valitsust enam Soome valitsuseks. Seejärel Rahvasteliidu 14.-komitee oma istungil 13. detsembril otsustas, et Nõuk. Liit on rikkunud Rahvasteliidu põhikirja ja teda tuleb lugeda lahkunuks Rahvasteliidust, ja kutsus üles kõiki riike andma Soomele igasugust materiaalselt ja inimsõbralikku abi, mis seisab nende võimuses. Kohe Briti valitsus otsustas saata Soome teatava arvu hävituslennukeid ja ka teisi materjale Soome valitsuse abistamiseks. Oma tegelikku abi lubasid Soomele ka Prantsusmaa ja erapooletuse piirides ka Skandinaavia ja mitmed teised riigid.

Seni teatavaks saanud kindlad juhtumid Soome abistamisest, selle ulatusest ja soovitatavusest ei kuulu siinkohal loetlemisele, selle kohta leidub igasuguseid ja sageli üksteisele üsna vastukäivaid teateid kogu maailma ajakirjanduses ja raadiosõnumites iga päev. Kindel aga on see, et suuremal arvul, üle tuhande vabatahtliku, on otseselt abistajaid Soomele tulnud peamiselt vaid Rootsist, ja seega on Soome oma vastupanu kuni tänaseni avaldanud vaid omaenese inimjõududega ja eeskätt vaid nende sõjamaterjalidega, mis tal varem olid tagavaras.

Sõjategevuse senine käik on olnud üldiselt Soome kasuks, ja nimelt selles mõttes, et Nõuk. Vene sõjajõud pealetungija osas on küll kandnud mitmeid kaotusi, kuid pole piiridest veel tunginud palju kaugemale. Soomlased on järjest teatanud vaenlaste suurtest kaotustest, nii ühes kui teises rindeosas, kuna aga Nõuk. Vene sõjateated on rohkem napisõnalised. Nii seletas enne jõulupühi, 23. detsembril, pärast kolm nädalat kestnud vaenutegevust Soome sõjalise seisukorra kohta

üks Soome staabikolonel Reuteri esindajale Helsingis järgmist:

„Vaenutegevust on olnud igas võimalikus kohas. Karjala maakitsusel meie väed tõmbusid tagasi ettenähtud kava kohaselt, kuni nad jõudsid meie esimese kaitseliinini, mis on veel praegugi meie käes. Hiljuti N. Liidu väed tegid otsustava katse meie kaitseliinist läbimurdmiseks. Hoolimata suurtest väekoondistest ja üle 1000 tanki tegevusse rakendamisest ebaõnnestus see katse. Seejuures vaenlane kaotas 250 tanki. Pöördepunktiks oli seejuures Salla, kus soomlased tõrjusid vaenlase tagasi. N. Liidu merejõududel ei ole seni olnud suuremaid võitlusi meie rannakaitsega. Üks meie edu saladusi on see, et meie mehed tunnevad põhjalikult maastikku.“

Suurest võidust teatasid soomlased oma 31. detsembri sõjateadaandes, mille järgi idarindel Suomussalmi juures lõigatud täielikult ära ja hävitatud suuremalt osalt venelaste 163. diviis. Sõjasaagiks saadud 27 kahurit, 11 tanki, 150 veoautot, 400—500 vankrist koosnev transportkolonn ja palju sõjamoona. Karjala maakitsusele arvatakse soomlastel olevat koondatud üks kolmandik nende armeest. Kõik senised teated kinnitavad, et soomlased ei ole seni loovutanud tegelikult midagi oma maast. N. Liidu pealetungis puudus üllatusmoment ja soomlastel oli küllaldaselt aega tarvitusele võtta ettevaatusabinõusid. Kuuldavasti soomlased jätkavad Mannerheimi liini taga kahe täiendava kaitsesüsteemi ehitamist.

Äge pakane jaanuari algul pani sõjalise tegevuse vaibuma tegelikult kõikidel Soome rinnetel. Salla lähedal Soome suusaüksused 6. jaanuaril ajasid nurja ühe venelaste sissepiiramiskatse, kusjuures venelased jätsid maha üle 300 vangi. Järgmisel päeval soomlased teatasid jälle ühe N. Liidu diviisi hävitamisest Suomussalmi juures, kus langes vangi üle 1000 venelase ja saadi sagiks 102 kahurit, 43 tanki, 10 soomusautot, 1 lennuk, 20 traktorit, 278 autot mitmesuguse sõjamaterjaliga jne.

Jaanuari teisel poolel ilmastikuolud kujunesid sõjapidamiseks veelgi raskemaks. Nii teatas DNB 18. jaanuaril, et kõva külm ja jääne idatuul halvavad peagu igasuguse sõjalise tegevuse 1000 kilomeetri pikkusel frondil. 57-kraadilise külma juures Lapimaal ja peagu 50-kraadilise külma juures Karjala maakitsusel võitlevad väed tugeva külma vastu. Selle viimase 10 aasta kohta tugevaima külma käes kannatavad ühevõrdselt nii inimesed kui ka masinad.

Reuteri teatel 11. jaanuaril Briti sõjamaterjali juba oli saabumas Soome, mida tulevat kahtlemata pidada kaitsjale väärtuslikumaks kui on sõjasaak, mis on korjatud lahinguväljalt. Sama teade lisas, et kõigis sektoreis Soome frondil kaitsjad on ilmutanud suurt võitlusvõimet ja liikuvust. Soome väeosad mitmes punktis jõudsid N. Liidu piirini, kus nad kindlustasid end ega tunginud edasi N. Liitu, sest Soome ülemjuhatus tahab rõhutada Soome võitluse puhtkaitseiseloomu. Pealegi oleks siis raske varustada sõjaväge ja Soome sõdurid kaotaksid võõral maa-alal soodustused, mis neil on opereerimisel oma piirides.

Soome ja Rootsi lehtede kokkuvõtetel oli Soome armee alates 30. novembrist kuni 16. jaanuarini kaotanud haavatutena, surnutena ja külmast vigastatutena üldse 20.000 meest. Suur enamus neist aga olevat haavatud või vigastatud kergesti ja võivad pea pöörduda tagasi oma väeosadesse.

Nõukogude Vene ametlik teadetebüroo TASS on korduvalt ümber lükanud liialdusi teadetes Soome võitude kohta. 15. jaanuaril TASS teatas, et Nõuk. Liit on avaldanud protesti Rootsile ja Norrale nende erapoolikuse pärast Soome suhtes. Üksnes Rootsist olevat läinud Soome kuni 10.000 vabatahtlikku. Päev varem, 14. jaanuaril TASS tõi Leningradi sõjaväeringkonna staabi teadaande, milles tunnistatakse, et suur külm on kergendanud tunduvalt Soome vägede positsiooni, kuid lükkatakse ümber teated Soome võitudest, mida on levitanud välismaa ajakirjandus. Tegelikult ei olevat Soome väed üheski suunas jõudnud Nõuk. Liidu pii-

rini. Suomussalmi juures kaotanud Nõukogude 44. diviis mitte 14.000 meest, kuna diviisi koosseis polnudki nii suur, vaid ainult 900 surnut, ja needki peamiselt ootamatu külma tuleku tõttu. Samuti rõhutati teadaandes niisuguste sõnumite fantastilisust nagu Murmanski raudtee läbilõikamist Soome vägede poolt ja Saksa sõjaväeliste instruktorite saabumist Nõuk. Liitu, Vene vägede reorganiseerimiseks. Eeskujuliku vapruste eest 16. jaanuaril anetas N. Liidu kõrgema nõukogu presiidium 2606 N. Liidu ordenit ja medalit Soome konfliktist osavõtnuile. Neist on 38 isikut saanud Lenini ordeni, 713 punalipu ordeni, 377 kuldtähe ordeni, 817 vaprusmedali ja 661 isikut medalid sõjaliste teenete eest. Ühtlasi „Izvestija“ ja „Pravda“ avaldasid juhtkirju, milles naeruvääristatakse teateid, nagu ei oleks punaarmee tehnika võimas ja millele järele inimeste arv ei tähendavat midagi. Kuigi venelastel tuleb võidelda tugeva külmaga, siis sellele vaatamata vaenlane purustatakse. N. Liidu väed ei peatu ühegi raskuse ees.

Oma luure- ja pommitusretkedel Soomes Nõuk. Liidu lennukid muu seas 12. jaanuaril ründasid ka Lahti pikalaineraadiojaama, mida tabas üks pomm. Jaama tegevust asendavad teised Soome ringhäälingusaated.

Nagu näib, on üldse Soome õhuruumi täieliseks peremeheks N. Vene. Sageli on Soome maaalade kohal tiirlemas ja pomme pildumas kuni 300 Vene lennukit päevas. Soome lennuvägi on iga päev rindetegevuse kõrval sooritanud ka pommitusretke.

Tähelepanuväärivaid jutte uutest vaheltsobituse võimalustest Soome ja Nõuk. Liidu vahel kuuldus jälle jaanuari keskpaiku.

Viimaste märkide järgi, et rahvusvaheline abi Soomele võib areneda sõja laienemiseks Lääne-Euroopas, saksa leht „Kölnische Zeitung“ avaldas Stokholmist teate, milles käsitletakse sobituse ja rahu küsimust Soomes. Leht väitis, et Taanis, Rootsis ja isegi Soomes rõhutavad vastutavad ringkonnad, et praegu on õige silmapilk, mis vahest ei

kordu, N. Liidu-Soome läbirääkimiste jätkamiseks naaberriikide sobitusel.

Kas Soome ja Nõuk. Vene otsustavad oma tüli täielikult omavahel, või tuleb sellesse lõppeks otsesemalt vahelesegajaid ka väljastpoolt, selle kohta on praegu raske teha oletusi. Veel 4. jaanuaril teatati Berliinist, et Saksamaa ei avalda mingeid vastuväiteid, kui Inglismaa toetab Soomet samade tulemustega, nagu ta toetas Poolat, missuguse märkuse ironia ei ole rahustanud erapooletuid vaatlejaid Saksamaa kavatsuste suhtes. Kuidas see ka oleks, poliitilised ringkonnad Berliinis, täpsustamata Saksamaa seisukohta, jätkavad tähelepanu koondamist sündmuste arengule Põhja-Euroopas ega salga, et Suur-Britannia aktiivsus Skandinaavia riikides ei või jätta Saksamaad ükskõikseks.

Sellele veel samal päeval Reuteri diplomaatlik korrespondent Londonis reageeris järgmiselt: „Saksa ajakirjanduses ja ringhäälingus on tähendatud, et Saksas on tähele pandud Rootsi poolt Soomele võimaldatud abi, ent seni ei ilmne, et oleks olnud mingit ametlikku reaktsiooni. On loomulikult õige, et mõned suured lepingud, mis Soome sõlmis Inglismaaga enne vaenulise tegevuse puhkemist ja millele täitmine katkestati sõja algul, on nüüd täidetud. Prantsusmaa varustab Soomet samuti rahaga ja sõjajoonaga.“

Elust-olust sõjaaegses Soomes aga annab kujuka pildi järgmine, „Päeva-lehes“ ilmunud kiri Helsingist:

„Sõda ja õhurünnakud on teinud põhjamaade valgest linnast vaikuse linna. Heikinkatu, selle trammide sõlmpunkti ja liiklemise suurkeskuse endisest nii vilkast tegevusest on jäänud järele vaid veel mõni üksik tõttaja, harva, ja sedagi vaid pimeduse saabumiseni, liikuvad trammivagunid ja üks või kaks mööda-vilksatavat autot. Palju ei suutnud seda vaikust elustada pühade tulekki, ehkki ärid, mis vahepeal olid olnud suletud nädal ja paar, on jälle oma ukсед avanud. Kuid nende lahtioleku aeg piirdub nüüd endise 8—9 tunni asemel enamikul 5—6 tunniga. Ja kuigi osa, näiteks Elanto ärisid, avabki oma ukсед endi-

selt hommikul kl. 1/29, pimeduse tulekuks, kella 4-ks, on nemadki suletud. Siis, võiks ütelda, näib linn peagu välja surnud. Ainult mõni hõõgav paberossiots üksiku tõttaja suus või pimeduses hiilgav nõel rinnas (jah, ka helsinglased on appi võtnud selle Pariisi ja Londoni pimeduses kokkupõrke vältimise vahendi) tunnistavad veel kuhugi ruttama pidavaist elusaist olevusist.

Ka Helsingi tänavate äri-nägu on suuresti muutunud. Endised uhked hiigla-vaateaknad on nüüd kõik pugunud kaitsvate liiva- ja lauakihtide taha. Ainult neile kinnitatud papiplakatid müüdavate asjade loeteluga annavad veel tunnistust äri olemasolust. Või jälle on mõned riputanud vaateakna lauakihi välispoolele äris müüdavaid esemeid. Paljusid lautatud äriuksi ehib silt, millal on äri avatud. Enamasti seisab sel kl. 10—15, et müüjad pimeduse tulekuks jõuaksid veel õigeaegselt koju.

Sõda ja alatine õhuhädaoht on vajutanud pitseri ka helsinglase, eriti helsinglanna riietusele. See on nüüd eranditult soe ja sportlik. Sportlikku sooja villasesse pulloverisse ja püksi- või teiselõikelisse seelikusse või suusapükstesse pole riietatud mitte üksi müüjanna leti taga, vaid ka juuksurineiu, büroolaua taga istuja ja perenaine. Sama soe sportlik joon ilmneb ka müüdavais riietusesemis. Ja kuuldavasti ei kaeba nende ärid ostmise vähesuse üle. Soojendaval kaubal on üldse minek. Ka karusnahkadel. Neid osteti enne jõulu kaunis agarasti, eriti nende õilsamaid sorte.

Teine minevaim kaup praegu on ka kõiksugu kirjutustarbed. Ja tõesti arusaadavalt põhjusil. Vajavad neid ju rindel olijad, vajavad nende omaksedki. Soomlane on üldse kangem kirjutama kui kõnelema. Ja küllap nüüd üteldakse kirjas ära paljugi sooje ja uljaid sõnu, mis elus muidu oleksid jäänud ütlemata.

Kõige vähem on sõja mõju märgata küll toiduainete alal. Või siis välja arvatud suhkur ja kohv, mida siingi saab

nüüd kaardiga. Muidu aga toiduainete-kauplused kubisevad endiselt igasorti juustudest ja piimadest ning leibadest-saiadest, millede mitmekesidust ei ole korduvad õhurünnakudki suutnud kahandada. Samuti on külluses võid, mida Soome ei ole saanud sõja algusest enam välja vedada. Meiereivõi suurmüügihinnaks on praegu kilolt 28:75 ja väikemüügil 31 Smk. kilo. Kui võtta aluseks ametlik kurss, siis Eesti kroonides 2.40—2.60 kg. Ainult, et toiduainete, eriti piima, minek on nüüd väiksem, kuna evakuatsioon viis palju rahvast, eriti piimatarvitajaid lapsi, linnast maa-le. Aga see ei häiri veel soomlast: ta töötab piima senisest suuremal määral nüüd ümber.

Mille üle helsinglane aga praegu kõige rohkem rõõmu tunneb, on see, et saavad samuti ligi paarinädalase kinnioleku järele jälle avasid oma ukсед. Isegi lehed võtsid sõna selle „suursündmuse“ puhul. „Soomlane peab saama sauna vähimalt iga kahe nädala tagant, meelsamini iga nädal — pealegi, kuna sooja veega majades ollakse praegu kokkuhoidlik. Saun annab inimesele elutahet, toob uut julgust ja eelkõige on ta tähtis kaitserelv, sest rahva tublidus ja tervis on juba pool enesekaitset,“ kirjutasid nad.

Ainult üks mure on Helsingil praegu. Ehkki ta evakueeris oma lapsed, emad ja vanad, hakkab neid pisitasa jälle linna tagasi valguma. Ega muidu saaks sellest arugi, ainult kui jälle on järjekordne õhuhäire, on varjendesse järjekordselt lisandunud juure oma kolm-neli uut „mummot“ — millise nimega soomlane nimetab niihästi vanaema kui ka ilma igasugust lapselast või last näinud vanaeite. Ja imiku nutt kustki nurgast annab tunnistust temagi „kuski seal maakolkas“ püsimatusest. Neid mummosid ja imikuid tilgub järjekindlalt linna tagasi, hoolimata sellest, et peagu iga leht võtab sõna selle vastu ja näitab ära väetite linnasviibimise ohtlikkust õhuründe puhul.“

Ringvaateid välismaalt.

Kodumaa sündmuste vastukaja väliseestlastes.

Juba eelmises numbris tõime huvitava ülevaate kodumaa sündmuste vastukajast väliseestlaste kirjades.

Nüüd kirjutab meile L.-Aafrika eestlane: „Et meie veel kaugel oleme Euroopa sõjamürast, siis ei tunne meie veel ka peagu mingisugust muudatust igapäevases elus, välja arvatud uudised raadios ja kõmulised ajalehtede artiklid, mis vahest ärritavad rahvast.

Eestlased on kõik oma kohtadel ja tööl, samut nagu enne sõda, ja ainuke mure on sugulaste pärast Eestis ja kalli kodumaa saatuse pärast.

Mitmel L.-Aafrika eestlasel oli kavatsus tuleval suvel külastada kodumaad, kuid kui sõda Euroopas edasi kestab, siis peavad nad oma kavatsused muutma.“

Põhja-Aafrika eestlane teatab meile oma pikemas kirjas muuseas, et postisaadetised Eestist jõuavad kohale suure hilineemisega, endise 6 päeva asemel 14—20 päevaga.

Muudatused kodumaa välispoliitilises elus rõhuvalt mõjunud Maroko eestlastele ja nad lepivad kibestunud tundega vasttekinud poliitilise olukorraga kodumaal ning loodavad Eesti kaunimale tulevikule.

Maroko eestlased on rahul oma isikliku eluga. Muuseas pole põhjust nuriseda ka neil kaasmaalasil, keda tabas kohapeal sõja puhkemine. Prantsuse Protektoraadi Valitsuse ametiasutiste poolt on osutatud eestlastele senisest suuremat vastutulelikkust nende elu korraldamisel. Alles hiljuti sai endale tööloa V. K ö n b e r g Tallinnast, kes tuli möödunud aastal Marokosse tervislikel põhjusil.

Kanadast kirjutab meile Vancouveri eestlane: „Küll meie ootasime igatsusega teateid Eestist, kuid mitu kuud me ei saanud ühtegi kirja. Kui siis saabusid esimesed teated, et Eestis on praegu olukord rahulik, siis oli meil kõigil hea meel. Rõõmustasime, et meie kodumaa ei muutunud sõja tallermaaks, saagu tulevikus mis saab. Kahju on Soomest ja soome rahvast. Nagu raadiost kuuleme, olevat seal juba suur sõda.

Meil siin Kanadas läheb elu vaikselt oma rada. Õiget jõulutuju küll ei saa olla, sest pole muud kuulda kui sõjast ja laevade uputamisest. Elu on siin ka veidi kallimaks läinud, kuid eestlaste seas pole kuulda nurinat, sest kõik on tööl ja teenistuses.“

Balti riikide iseseisvuspäevade pühitsemine Washingtonis.

Baltic American Society of Washington, D. C., pühitses Soome (6. det.) ja Läti (18. nov.) iseseisvuspäeva ja Ameerika tänapäeva (23 nov.) s. a. 26. novembril s. a. Wesley Hall'is.

Pidulisi oli üle 100. Nende hulgas oli kaunike arv Ameerika kõrgemaid riigiametnikke, eriti aga State Department'ist (välisministeeriumist).

Soome ja Läti saadikud kõnelesid lühidalt nendest maadest, kuidas nad, iseseisvust ja vabadust maitsedes, on hoolikalt töötanud ja edasi jõudnud nii vaimselt kui majanduslikult. Kuigi praegused ajad on rasked, siiski on nendel rahvastel kindel usk, et nad on vabad ja iseseisvad ka tulevikus.

Meie Ameerika eestlaste tuntuim lauljatar pr. Olly Kukepuu, eesti rahvariietes, kandis ette mitu ilusat eesti, soome ja läti rahvalaulu, kuna noor soome klaverikunstnik hr. Reino Luoma mängis paar klassikalist kompositsiooni — Chopinilt.

Pr. Kukepuule annetati Läti saadiku pr. Bilmanis'i poolt Läänemere vaigust toredad kaela-helmed ilusa laulu eest.

Kogu pidu õhkkonnas tundus Balti rahvaste ja Ameerika rahva solidaarsust.

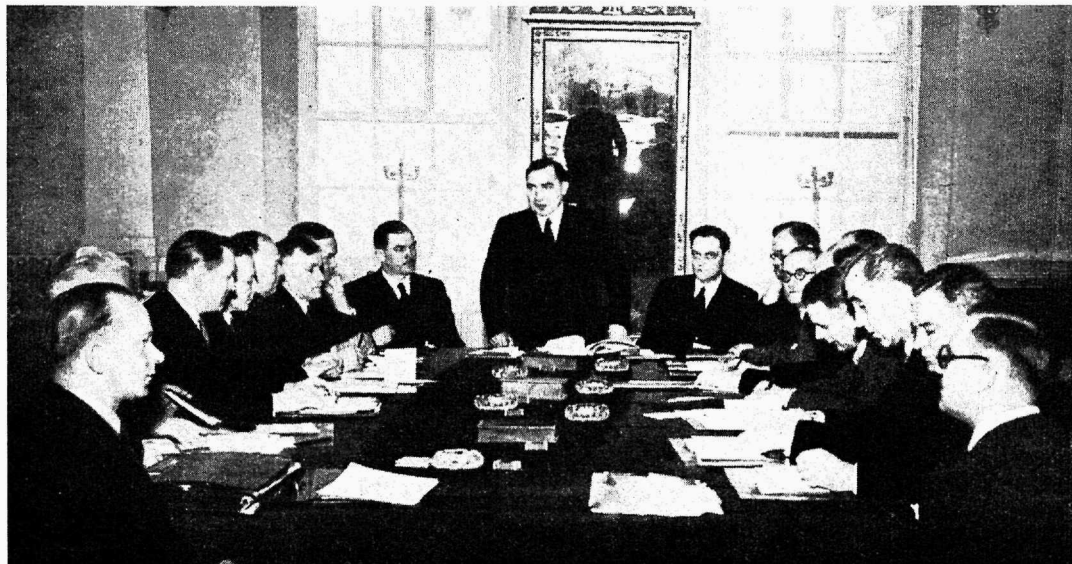
Baltic-American Society pühitseb Eesti ja Leedu iseseisvuspäeva veebruarikuu teisel poolel. Selleks piduks plaanitseb toimkond Bostonist välja kutsuda Ludwig Juhi oma suure kont-rabassiga, ja kui teisiti ei saa, siis kasvõi lennukil, ja kui ühele ei peaks mõlemad mahtuma, siis kahel lennukil!

Sellele pidule peaksid ilmuma küll kõik eest-lased Washingtonist ja Baltimore'ist, kuna õige mitu autotäit eestlasi peaks tulema Philadelphiast ja New Yorgist. Pidul on seda väärt ja tähtis. Kõnepidajateks-auküalisteks palutakse Leedu saadik Washingtonist, Eesti peakonsul New Yorgist ja siis veel Ühendriikide senaator.

Piduline.

Kirjutis Eestist Ameerika lehes.

Eesti kirjanik New Yorgis Andres Pranspilla avaldas m. a. novembris „New York Herald Tribune'is“ pikema artikli olukorra üle Eestis, puudutades ka Eesti-Nõukogude Liidu lepingut. Kuna Ameerikas valitsesid igasugused kõmuteaded Eesti kohta ning kõneldi isegi Eesti iseseisvuse kaotamisest, siis aitas A. Pranspilla kirjutis palju kaasa Ameerika ringkondadele selgema ülevaate saamiseks Eestis valitsevast olukorrast.

Balti riikide välisministrite konverents Tallinnas.

Kõneleb Eesti välisminister prof. A. Piip.

Kodumaa sõnumid.

Jõulud ja uusaasta praeguste segaste aegade kiuste möödusid Eestis seekord täielikult rahu tähe all. Esimese jõulupüha ja uueaasta päeva langemise tõttu esmaspäevasele päevale oli pühadehooaeg tänavu isegi pikem tavalisest ja kodanikud veetsid pühi vahest veelgi süvenenumalt kui varem, kuid üldiselt ka tõsisemates ja kainemates meeleoludes, nagu on ajakäsk. Ka ilmastiku põolest pühad tulid paraja lume ja kül-maga, mis alles jaanuari keskpaiku kõvenes käreteks talvekülmaks, ulatudes Petseris isegi kuni 50° C, mida loetakse kõikide aegade rekordiks Eestis. Jõuludeks riigteenijaile ja -töölisele riik võimaldas ka üheksandat lisatasu ja laste-abiraha, ja analoogiliselt toimusid ka paljud eraettevõtted.

Kuna Euroopas puhkenud sõjad uuel aastal näivad teatava paratamatusega tüürivat oma süngeimate võimaluste suunas, vaatavad kodanikud kodumaal täie tõsidusega vastu tulevikule. Mõistetakse, et sündmuste senine käik Eestile on lahenenud mitmeti väga õnnelikult,

ja et riigi juhtivate jõudude külma vere ja taibukuse abil iga uus tekkiv olukord võib Eesti kasuks kujuneda samaselt hästi. Neid mõtteid avaldas ka peaminister prof. J. Uluots oma uueaasta raadiokõnes kodanikele, ja sama märkis ka sõjavägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner, tagasi tulnud oma mõnepäevaseks Moskva-reisilt 16. detsembril. Kindral J. Laidoner, kelle kü-laskäik Moskvasse oli ette nähtud juba Eesti-Nõuk. Vene vastastikuse abistamislepingu sõlmimise ajal novembris, oma raadiokõnes lükkas ümber kõik rahvusvahelised ja kohalikud kõmujutud, mis rääkisid, nagu oleks Eestile Nõuk. Liidu poolt esitatud mingeid täiendavaid nõudmisi. Moskvas Nõuk. Liidu juhid, kellega kindral J. Laidoneril oli pikemaid mõtetevahetusi, avaldasid soovi, et Eesti vaid kõvendaks jõudumööda oma riigikaitset, milleks võib saada materiaalset abi ka Nõuk. Venelt. Sõjavägede ülemjuhataja vastuvõtt Moskvas oli avameelne, otsekohene, sõbralik ja kõigi rahvus-

vaheliste viisaku- ja lahkuskommete kohane.

Järjekordne 10. Balti riikide välisministrite konverents peeti 7.—9. detsembrini Tallinnas, kuhu selleks saabusid Leedu ja Läti välisministrid ühes delegatsioonidega. Konverentsil märgiti, et kolme Balti riigi senine neutraliteedi-poliitika on osutunud tulemusrikkaks ning seda jätkatakse usaldavas koostöös vaimus ja kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega. Otsustati asuda elustama vastastikust kaubavahetust ja püüda ühiselt kaitsta oma õigusi kaubavahetuses kolmandate riikidega ja kooskõlastada oma kaubanduspoliitikat.

Enne jõulu, 18.—22. detsembrini viibis majandusminister L. Sepp Berliinis, kus tal oli edukaid läbirääkimisi Saksa majandusministri Funkiga Eestist ümberasustatud Saksa vähemrahvusega ühenduses seisvais majanduslikes küsimusis ja ka üldisis majanduslikes küsimusis mõlema maa vahel. Tagasi tulnud, minister Sepp kinnitas, et baltlaste varanduste ülekandmine korraldatakse nii, et see ei kujune aadrilaskmiseks Eesti majandusele, ja Saksa maa tuleb vastu Eesti praegustele soovidele ka toorainete suhtes. Ühtlasi sakslased olid andnud lubaduse ka Tallinn-Stokholmi vahelise reisiauriku „Estonia“ vabastamiseks, mis Saksa merejõudude poolt kaaperdati Gotlandi lähedal 9. detsembril ja viidi Svine-mündesse. Kuna väljapääs Balti merest on tegelikult suletud, tuleb Eestil praegu nähtavasti lõpetada laevasõit sõdivate riikidega.

Kooskõlas minister L. Sepa läbirääkimistega on viimaste Eestist lahkuvate sakslaste ümberasustamise lõpp-päevaks määratud 1. märts s. a. Nende transporteerimine toimub laevaga 15. jaanuaril ja veebruari lõpul. Kes antud tähtaja lasevad mööduda, kaotavad soodustused Saksa riiklondusse pääsemiseks. Need korraldused puudutavad ligemale 1000 sakslast, kes veel on jäänud Eestisse kolmekuulise „ajapikendusega“.

*

Riigikogu 5. istungjärgu töö, mis pühadevaheajaks lõppes 13. detsembril,

oma puhtmajanduslikus osas hõlmas eeskätt riigi 1939./40. a. 8,85 milj. kr. suuruse lisa eelarve vastuvõtmise; peale selle, kahe kuu kestes, võeti vastu kokku 21 seadust.

Lisaelarve puhul ei jäänud käsitlemata ükski sisepoliitiline ala. Seejuures kriipsutati eriti alla seda, et vabariigi valitsus täidab neid lubadusi, mis ta andis oma töökavas. Välispoliitika suhtes kinnitas välisminister, et Eesti peab vankumatult kinni erapooletusest.

Sõjaohuaegse meremeeste teenistustingimuste korraldamise seaduse suhtes ei leitud kokkulepet riigivolikogu ja riiginõukogu vahel. Kooskõlastamise menetlus nurjus ja riigivolikogu pani oma seisukohad maksma kolmviendiku häälteenamusega. Ja see oli kogu istungjärgu kestes ainus kooskõlastamata lahkumine riigivolikogu ja riiginõukogu vahel.

Ühenduses sakslaste ümberasumisega võttis riigikogu vastu rea seadusi. Nende hulgas eraõiguslike välisnõudmiste ja kohustuste korraldamise seadus, mille alusel lahendatakse kohustuslikud vahekorrad lahkunud sakslaste ja Eesti kodanike ning riigi vahel. Sesse seaduste sarja kuulub ka kodakondsuse seaduse muutmise seadus, millega tehakse lõpp Eesti kodakondsusse pääsmisele teadaande korras. Mainitud seaduse arutamisel juhiti tähelepanu sellele, et kui mõnel endisel Eesti kodanikul ei meeldinud elumõnest eises riigis, siis olnuks tal varem kehtinud seaduse alusel väga kerge tulla tagasi Eesti kodakondsusse.

Uue valitsuse poolt on kuulutatud sotsiaalreformide teostamine. Seadustest, mis sel alal on seni võidud vastu võtta, võiks mainida tööstuslike ja kaubanduslike käitiste vanade töövõtjate kaitse seadust, mille ümber oli suuri vaidlusi. Võeti sisse norm, et kui kaubanduslikus käitises on vanu töövõtjaid, siis tööandjad on kohustatud neile maksma toetust.

Väga palju vaieldi väikekorterite üürihindade korraldamise ajutise seaduse juures, arvustati kaunis kibedasti

**Peaminister
Jüri Uluots,**

kes 13. jaanuaril k. a.
pühitses oma 50. sünni-
päeva.

korteriolusid ning püstitati nõudmine üldise üüriseaduse maksmapanemiseks. Kuid see nõudmine ei leidnud suuremat toetamist.

Parlamendi töö on üldiselt olnud intensiivne ning on tahetud anda, mida võidakse. Kuid veel suurem töö ootab ees jaanuari esimesel poolel 6. istungjärgul, kus tuleb vastuvõtmisele riigi 1940./41. a. eelarve ja algab ka tsiviilseadustiku läbivaatamine, milles on väga palju vaieldavaid küsimusi.

*

Möödunud aasta lõpul toimunud uute omavalitsuste valimiste tulemusel on nüüd kõikjal selgunud ja uued linna- ja vallavalitsused enamikus ka juba ametisse astunud. Valimise teel uued linnavolikogud nii mitmeski Eesti linnas vahetasid ka seniseid linnapäid, ainult Tallinnas ja Tartus vahetusid linnapead vabariigi presidendile kuuluva eriõiguse põhjal määramise teel. Uueks Tallinna ülemlinnapeaks, senise kindralmajor J. Sootsi asemele, määras vabariigi president 10. detsembril senise Tartu linnapea kindralmajor A. Tõnnissoni, ja Tartu linnapeaks dr. R. Sinka. Uus Tallinna ülemlinnapea võttis oma eelkäijalt ameti üle aasta vahetusel. Kindral J. Soots läheb nüüd Karulasse oma talu pidama.

*

3. jaanuaril s. a. toimus Tallinnas asutatud Eesti-Nõuk. Liidu sõprusühingu esimene koosolek, mille ühingu liikmeks astus 96 isikut. Juhatusliikmeks valiti: prof. J. Nuut, J. Põdra, V. Botškarev, NSVL saatk. nõunik, A. Issakov, NSVL saatkonna atašee, J. Kristelstein, G. Ney, J. Kurvits, A. Oinas, prof. J. Aavik, A. Adson, U. Lender.

Revisjonikomisjoni liikmeks valiti vandeadvokaat J. Poska, dir. B. Rostfeldt ja N. Liidu kaubandusliku esindaja asetäitja Gussey.

Uue liidu esimeseks ürituseks oli vene raamatunäituse korraldamine Tallinnas.

*

Majandusministeeriumi kaubanduskomitee esimehe A. Teose seletusel ajakirjandusele võetakse praeguses sõjajärgul korras Eesti väliskaubanduskogu ulatuses kontrolli alla, kusjuures pearõhk asetatakse tööstustoorainete juurdeveole. Erakordsete aegade tõttu on praegu käepärast ja avalikkusele teatavaks tehtud alles m. a. novembrikuu väliskaubanduse kokkuvõtted, millest nähtub läbikäigu üldine tagasimine, kuid see-eest on tõusnud väljaveo ülekaal sisseveo üle. Kuna aga aasta esimesel poolel oli väliskaubandus elav, siis selle tulemusena on 11 kuu väliskaubanduse käive 1938. a. 194,2 milj. kroonilt tõusnud

4,1⁰/₀-ga 202,2 milj. krooni peale, väljavedu on suurenenud 14,1⁰/₀ võrra, tõustes 94,6 milj. kroonilt 107,9 milj. krooni peale, sissevedu seevastu aga on kahanenud 5,5⁰/₀ ulatuses, langes 99,7 milj. krooni pealt 94,2 milj. kroonile. 1939. a. 11 kuu väljavedu ületab sisseveo 13,7 milj. krooniga, kuna 1938. a. samal ajavahemikul oli sissevedu väljaveost suurem 5,1 milj. kr. Eesti majandusele oleks muidugi osutunud paremaks, kui praegusel ajal just sissevedu oleks suurenenud. Seda põhjusel, et paljude kaupade import kujuneb järjest raskemaks, need tõusevad hinnas, kuna seevastu aga Eesti väljaveoadused põllumajandusartiklitele kuul ei näita hindades paranemist.

Võrreldes 1938. a. esimese 11 kuuga on kasvanud elusloomade ja toidu- ning maitseainete väljavedu 44,6 milj. kroonilt 49,0 milj. krooni peale (10,1⁰/₀), ja toor- ning poolvalmisainete eksport 31,7 milj. kroonilt 40,9 milj. krooni peale (29,1⁰/₀). Valmissaaduste eksport langes samal ajal aga 18,3 milj. kroonilt 18,0 milj. krooni peale (1,8⁰/₀). Sisseveo poolel on tõusnud pearühmade järgi vaid väärismetallide ja -kivide import, kuna kõik teised rühmad näitavad langust.

Jaanuari keskpaiku Majandusministeeriumi kaubandusosakond esitab majandusministrile materjalid spekulatiivsete hinnatõstmiste kohta, mis selgitati hinnakontrolli teostamisel niihästi Tallinnas kui ka suuremates provintsikeskustes. Kuuldavasti on oodata karmi de abinõude tarvitusele võtmist äride kohta, kus ilmnes seadusevastane hindade tõstmine, kasutades selleks eriti pühade-eelset ostuelevust. On võimalik, et materjalid mõnede äriomanike kohta saadetakse edasi kohtuvõimudele süüdlaste vastutusele võtmiseks. Lubamatuid hinnatõstmisi on leidnud aset heeringate, küünalde, kalosside, villase lõnga ja rea teiste esimese järgu tarbainete turustamisel. Kuuldavasti on seda teinud, pühade-eelset ostupalavikku hindade üleskrvivimiseks ära kasutades, siiski vaid üksikud ärimehed. Sõjaolude tõttu elumaksumus Eestis on tõusnud võrdlemisi vähe.

Arvestades suurt nõudmist, mis kogu maailmas valitseb õlidele, Eesti põlevkivitööstused on asunud laiendama oma õlitoodangut. Neljanda vabriku juurdeehitamisega tõuseb Kohtla õlivabrikute toodang sel aastal juba tublisti üle saja tuhande tonni, kuna see äsjamöödunud aastal ulatus 60.545 tonnile eelmise aasta 48.977 tonni vastu.

Kuid sellega kaugeltki ei ole üteldud viimne sõna Kohtla õlitoodangus. Juba nüüd, kus neljas fabrik alles on ehitamisel, on asutud koostama plaane viienda õlivabriku püstitamiseks Kohtlasse. Tõenäoliselt ei tule viies fabrik väiksem kui praegu ehitusel olev, mille aastatoodang on projekteeritud 50.000 tonnile.

Tööstuse juhtivates ringkondades valitseb arvamine, et Eesti õlitööstusel on kindel tulevik, kuna toodangu mahutamisel ei esine mingisuguseid raskusi. Nõudmine õlidele maailmas üha suureneb. Seda mitte ükski praegusel sõjaajal, kus õilil on suurem väärtus kui kullal, vaid ka normaalajal õlitoodang ei kata kaugeltki nõudmisi. Peale Kohtla õlitööstuse on oma tegevust laiendamas ka teised ettevõtted.

A.-S. Esimese Eesti Põlevkivitööstuse põlevkivitoodang tõusis 1939. aastal 666.500 tonnile eelmise aasta 588.200 tonni vastu. Uute õlivabrikute ehitamisega, samuti ka põlevkivi ekspordi arenedes, tõuseb see toodang tunduvalt.

*

Eesti põllumajanduse rahuldavat tasuvust 1938./39. aastal näitab Põllutöökojas taluraamatupidamise andmete alusel koostatud eelkoku-kuvõte. Saakide suhtes kujunes 1938./39. a. põllumehele üldiselt rahuldavaks.

Ilmastiku oludest tingitult langes küll toiduteraviljade kogutoodang 4,4⁰/₀, kuid söötteraviljade kogutoodang peamiselt hektaari saakide suurenemise tõttu ületas 1937. a. vastava saagikoguse 24⁰/₀. Teiseks oluliseks teguriks talundite rahalise kogusaagi moodustamisel on saaduste realiseerimise hinnad. Tähtsamate müügisaaduste

hinnad tõusid ainult kartulil, loomaring lambalihhal ja kanamunadel. Peagu eelmise aasta tasemele jäid või ja toiduteraviljade hinnad, kuna langesid linaku, söödateraviljade ja sealiha hinnad. Vaatlustalundite keskmiselt oli 1938./39. aasta kogusaak 1 ha tulundusmaa kohta 115,19 kr., s. o. ümmarguselt 4 kr. ehk 4⁰/₁₀₀ võrra suurem kui eelmisel aastal. Suurenenud on nii maa- kui ka loomapidamise alade kogusaagid. Ühenduses põllumajandussaaduste suurenenud müügi- ja kogustega suurenes ka talundite puhtrahaline sissetulek ligi 6⁰/₁₀₀.

Mainitud kogusaagi saavutamiseks on 1938./39. a. talundeis tehtud rahalisi ja ainelisi kulutusi kokku 99,22 kr. 1 ha tulundusmaa kohta ehk 4,52 kr. võrra enam kui eelmisel aastal. Suurema kululiigi (65⁰/₁₀₀) käitiskulutusest moodustab töökulu, olles keskmiselt 64,47 kr. 1 ha tul.-maale. Tööpalkade kallinemise tõttu on talundite töökulud viimastel aastatel pidevalt suurenenud.

Talundite tasuvuse näitajaks on puhtkasu-ülejäak. Puhtsaagiks 1 ha tulundusmaa kohta jäi 1938./39. aastal 15,97 kr., mis teeb talukäitisesse investeeritud kapitalidest 3,80⁰/₁₀₀, seega 0,08⁰/₁₀₀ võrra vähem kui eelmisel aastal.

Ettevõtja perekonna tööpalgaks jäi 1167 kr. perekonna ehk 1,82 kr. ühe tööpäeva kohta, mis on 25 sendi võrra päevas madalam kui sama töö eest oleks tulnud maksta võõrastele palgalistele tööjõududele.

Missuguseks kujunevad talundite tasuvuse ja tuluolud käesoleval, s. o. 1939./40. p.-a., ei ole veel kindlapiirilisel selgunud, kuid juba nüüd on selge, et tasuvus sel aastal tunduvalt langeb. Maaviljuse toodangu langus põua tõttu ning eriti põldheina saagi ikaldus põhjustavad loomapidamise toodangu tagasimineku, mille tagajärjel vähenevad ka talundite sissetulekud, kuna loomapidamise alad moodustavad tähtsama osa käitise sissetulekust. Teisest küljest on erakorraliste aegade tõttu põllumajanduslike müügi- ja ostuainete hindade suhe väga palju halvenenud põllumehe kahjuks. Ka tööjõu saadavus ja palgad on möödunud aastaga võrreldes

kujunenud käesoleval aastal veelgi ebasoodsamaks.

Mullu Eestis toimunud põllumajandusloenduse nüüd selgunud kokkuvõtetest nähtub, et loomade arv Eestis on praegu oma kõrgseisus. Nii oli Eestis kokku 218.669 hobust. Hobuste üldarv on suurenenud 10 a. kestes 13.221 hobuse võrra ehk 6,4⁰/₁₀₀. Veiseid oli 1939. a. loenduse andmeil talundeis 696.199. Kõigi suurusrühmade keskmiselt on talundeis lehma 3,37.

Talundi kohta tuli keskmiselt 3,01 siga 1929. a. 1,95 vastu, s. o. 54,4⁰/₁₀₀ enam, lambaid 695.733, seega on lammaste arv suurenenud 10 a. kestes 46⁰/₁₀₀, aastane juurdekasv 4,6⁰/₁₀₀.

Loenduse andmeil on kodulindude arv kõrgseisus. Kodulindudest oli kanu ning kukki 1.614.015.

Keskmiselt tuleb talundi kohta 9,65 kana 1929. a. 5,51 vastu, s. o. 75,1⁰/₁₀₀ enam.

Hanesid oli 69.283, parte 16.051 ja kalkuneid 11.487. Võrreldes 1929. a. on hanede arv suurenenud 23⁰/₁₀₀, partide arv 8⁰/₁₀₀ ja kalkunite arv 104⁰/₁₀₀.

Mesilastepidamine on samuti arenenud tõhusuunas. M. a. loendati 105.990 mesiperet, mis on 121⁰/₁₀₀ enam kui 1929. a. Mesilastepidamise areng on olnud seega kiirem, kui ühelgi teisel loomapidamise alal. Mesiperesid oli talundeis 99.162 ehk 93,5⁰/₁₀₀.

Kokku võttes viimase 10 a. jooksul näeme arvulist tõusu kõigis loomapidamisharudes. Seejuures ületab lehmade, sigade, kodulindude ja mesiperede arv kõik eelnenud aastad.

*

Põllutöömινisteerium kavatses eelolevaks aastaks tööjõupuuduse pehmendamiseks ja põlluharimise süvendamiseks traktorijaamade võrku tihendada 90—100 jaama võrra. Praegu on 460 traktorijaama ja uute juurdeasutamisega avaneb võimalus eeloleval kevadel põllutööle rakendada 550 traktorijaama. Lisaks uute traktorijaamade asutamisele kavatsetakse muretseda juurde saaku ja muid põllutööriistu olemasolevatesse traktorijaamadesse ning rakendada kevadisele põlluharimisele ka

Tallinna uus linnapea kindral A. Tõnisson.

rehepeksu-traktoreid. Tarvilike kulutuste katmiseks vabariigi valitsus lubas Põllutöoministeeriumile krediiti 500.000 kr. ulatuses.

*

Kuigi lõppkokkuvõtted veel puuduvad, arvutatakse eelhinnangute järgi Eesti 1939. a. põllumajandustoodangu väärtust umb. 227 miljoni krooni peale, mis on 11 miljoni krooni võrra suurem eelmise aasta põllumajandustoodangu väärtusest.

*

Sakslaste ümberasustamine Saksasse juba läheneb lõpule. 13. jaanuaril lahkus Tallinna sadamast saksa airik „Bremenhaven“, mis viis Eestist uue kodumaa poole teele 20 saksa rahvusest vangi, 67 vaimuhaiget ja 12 hoole-

alust, kes Eesti ametivõimude poolt toimetati laevale. Mõni päev hiljem aurik „Der Deutsche“ viis kaasa ümberasujate eelviimse transpordi, kogusummas kuni 300 isikut. Viimne laev, mis viib kaasa kuni 700 sakslast, lahkub Eestist veebruarikuu lõpupäevil.

Hoolealuseid üle riigi oli Saksamaale minekuks esialgu teada 61, kuid 49 neist keeldusid asumast maale, kus „sandid saia söövad“. Näit. Pärnus oli saksa soost hoolealuseid 26 inimest, kuid 21 neist keeldusid sõidust kõige kategoorilisemalt. Paljud vanakesed lausa nutsid ning palusid jumala keeli, et neid Eestist lahkuma ei sunnitaks. „Oleme Eestis sündinud, siin hästi elanud ja tahame ka oma sünnimaal surra!“ väitsid õige mitmed „kutsutuist“.

Linnavalitsuses seletati, et lahkumine pole sunduslik, see on vaid Saksamaa juhi kutse ja sooviavaldus.

Lausa tragikoomilisi seisukordi kutsus esile nõue, et kõiki lahkujaid tuleb pildistada. Tudikeseid ei tahtnud sellest korraldusest midagi teada. Mõni neist heitis hüsteeriliselt põrandale maha. karjudes, et tema ei vaja ei pildistamist ega ka uut kodumaad.

21 Eestisse jääjat avaldasid oma nõusoleku isegi hoolekandelisest abist ilmajäämiseks, kui neile ainult võimaldatakse Eestisse jääda. Seda nendele — loomulikult — ka võimaldati.

*

Piiskopi valimiseks Tallinna kokukutsutud Eesti ev.-luteriusu kiriku valijatekogu 14. detsembril valis uueks piiskopiks Tartu ülikooli usuteaduskonna dekaani ja ülikooli koguduse õpetaja professor dr. J. Kõpu. Teise kandidaadina esitati valimiskogule Tallinna Kaarli koguduse õpetaja A. Soomre. 390 koosolijast andsid kandidaatide valimisel häälte prof. Kõpule 321 ja A. Soomrele 63. Seega oli prof. Kõpul absoluutne enamus, kuna A. Soomre ei saanud veerandit koosolijate häältest, mispärast tema kandidatuur langes kohe ära. Pärast seda, kui prof. Kõpp ainukandidaadina oli saanud ka vabariigi presidendi sanktsiooni, tunnistati

ta, vastavalt kiriku põhimäärustele, teiskordse hääletuseta uueks piiskopiks. Valimiskogu koosolek möödus kõige suuremas üksmeeles.

Seega arvatakse lõppevat inetud tülid Eesti ev.-luteriusu kirikus, mis olid tõusnud piiskop H. B. Rahamäe ametist lahkumise ümber.

*

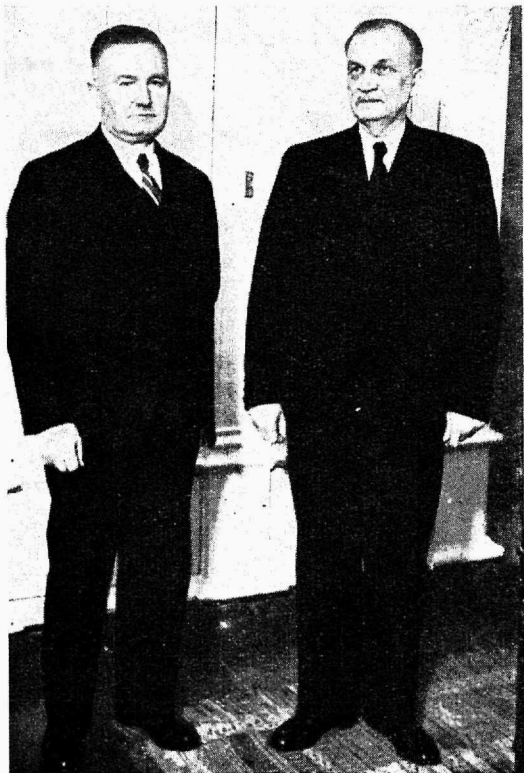
Sõda on seni kahjustanud ka Eesti laevandust. Nii uputati Eesti aurik „Kassari“ (end. „Ebba Munck“), mis oli tühjalt tagasiteel oma kodusadamasse Tallinna, õel vastu 10. detsembril Soome lahe lääneosas suurtükitulega tundmatu allveelaeva poolt. Meeskonnaliikmed päästepaatides saabusid Hiiumaale pärast seda, kui nad olid viibinud merel üle 12 tunni. Kaks meeskonnaliiget said kuulihaavu, üks jäi kadunuks. Mõni päev enne jõulupühi uputas Saksa lennuk lennupommidega Põhjameres auriku „Uku“, mille meeskond, 11 eestlast ja 2 lätlast, vaevu pääsis eluga, neist kaks raskesti tabatuina kuulidest ja pommikildudest. Põhjamerel on kadunud ka Eesti aurik „Mina“, mille kohta kuulduv, et ta on joosnud miinile ja hukkunud kogu meeskonnaga.

*

Eesti malesuurmeister Paul Keres, kes alles jõulude eel jõudis kodumaale tagasi maleturniirilt Argentiinast, juba enne uut aastat siirdus Amsterdamis, kus algas individuaalmatši endise malemaailmameistri dr. E u w e g a. Matš lõppes 15. jaanuaril Kerese võiduga $7\frac{1}{2} : 6\frac{1}{2}$, kusjuures 3 partiid olid viigid. Matš möödus ägedas ründamistaktis Kerese poolt, ja seega on Eesti malesuurmeister jäänud ainsaks tugevaks vastaseks praegusele maailma-meister dr. Aljechinile.

*

Jaanuari algul tähistas terve rida Eesti avalikkuses tuntud isikuid oma juubeli-sünnipäeva. Nii sai 13. jaanuaril 50-aastaseks peaminister prof. J. Uluots. Valitsuse juht sai sel puhul rohkete tervituste ja õnnitluste osaliseks nii organisatsioonide, asutiste kui ka eraisikute poolt. Jaanua-

Eesti ev.-lut. uus piiskop prof. Juhan Kõpp (paremal) ja senine kiriku hooldaja õp. Jaak Varik.

ris said 50-aastaseks ka kaks Eesti luuletajat, Henrik Visnapuu ja Joh. Barbarus (dr. Vares), kellele ka riigiringhääling oma kavasel puhul pühendas erisaateid. 12. jaanuaril sai 80-aastaseks Eesti tuntuim helilooja Aleksander Läte, paljude Eestis lauldavate laulude (näit. „Kuldrannake“, „Ärka üles, isamaa“ jt.) viiside ja muude helindite autor. Lätet, kes juba varematel aastatel oli valitud Tartu ülikooli audoktoriks ja Tallinna konservatooriumi auprofessoriks, austati tema juubeli-hällipäeval suurte aktustega Tartus, ning 14. jaanuaril Tallinnas, kus teda õnnitles tegelikult kogu Eesti rahvas, alates riigipresidentist ja lõpetades üksikute laulukooride lauljatega ning eraisikutega provintsi kaugematest kolgastest. Rohkesti tervituste telegramme sai juubilar ka välismailt.

Koosviibimine Stokholmi Eesti Seltsis Välis-Eesti päeval 26. nov. 1939. a.

Esireas paremalt kolmas saatkonna atašee Edg. Pärli, edasi pr. A. Pärli, seltsi esinaine pr. Lan-delius, saadikuproua A. Laretei, Alfred Kalm abikaasaga ja prld. Laretei'd. Seisavad paremalt esimene: kauaaegne seltsi esimees Edw. Titus, Alfred F. Kruse ja teised.

Organiseeritud Välis-Eesti.

Välis-Eesti päeva tähistamisi välismail.

Välis-Eesti päeva tähistamisest mitmel pool võõrsil saabus aeglasemaks kujunenud postiühenduste tõttu Välis-Eesti Ühinguile viimaseid üksikasjalisemaid teateid alles aasta-vahetusel, millised alljärgnevalt toome kokkuvõtlikult.

Helsingis oli Välis-Eesti päeval kohalikus Eesti Seltsis korraldatud ühine koosviibimine teelauas, kus tervitussõnu ütles seltsi esimees hr. Hart. Pr. A. Hiitonen pidas pikema kõne väliseestlaste ülesannetest ja kohustustest, soome operilaulja hr. Thure Bahne laulis neli soololaulu, klaveril saatis magister Krohn. Seejärel hr. Hart kõneles esimeste eestlaste Austraaliasse rändamisest ja esimese eesti seltsi asutamist Austraalias. Järgmisena pr. O. Nikko luges ette läkituse, mille oli saatnud Välis-Eesti päevaks keegi vanematest Helsingi eestlastest. Soome-Eesti vahelisest solidaarsusest kõneles konsul E. Vesterinen, ja viimase kõnelejana esines hr. A. Jask, käsitledes Välis-Eesti Ühingu aadet ja tööd ja soovides, et see aade ka Helsingi eestlaste keskel leviks jõudsasti. Samuti ta pani koosviibijatele südamele, et „Välis-Eesti“ kuukiri igas eestlase kodus leiaks väärka koha.

Ettekanded pälvisid elavaid kiiduavaldusi, koosviibijate keskel valitses soe perekondlik tunne.

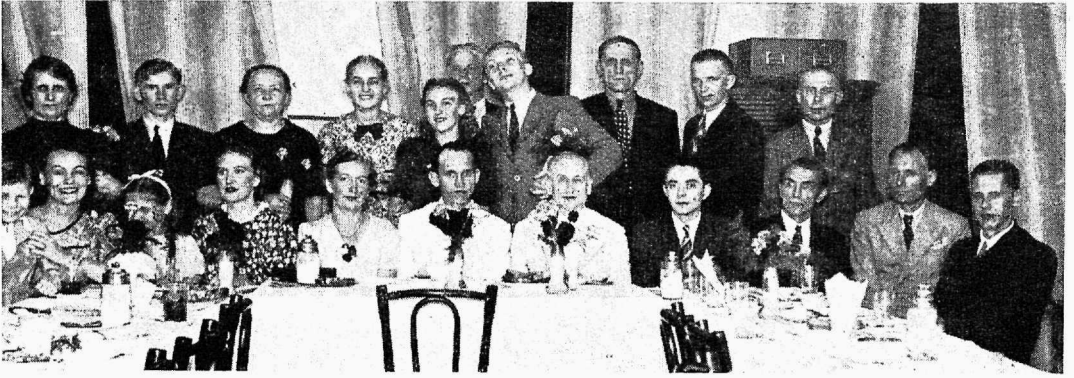
Riias Välis-Eesti päeva pidulikuks pühitsemiks 25. nov. l. a. olid ühinenud kõik eesti organisatsioonid, kes R.E.H.A. ruumes kontsertpeo korraldasid.

Päevakohase elava kõnega esines endine Eesti saatkonnaõunik Riias dir. V. Kruus. Peokava rikastama oli ilmunud Tallinnast „Estonia“ solist tenor M. Taras ning kontserdist võtsid kohalike jõududena osa R.E.H.A. segakoor ja L. Jakobson (viul).

Kava, mis koosnes eesti helitöist, sai hoogsalt läbi viidud ja rohkesti kiiduavaldusi sai osaks eriti kaugelt tulnud külalisele M. Tarasele, kellel hulk lisapalasid tuli anda.

Peale eeskava ootasid pidulisi seltsi klubiruumes Riia Eesti Naisseltsi korraldusel maitsekalt eesti rahvustoitudega kaetud lauad, kus ei puudunud isegi kama. Pidu möödus tujukülalasel ja lõpp oli alles hommikul.

Aluksne eestlased pühitsesid Välis-Eesti päeva 26. novembril. Seks puhuks korraldas Aluksne Eesti Haridusselts kohalikus läti seltsimajas pidu. Enne pidu oli aga seltsi bazaar — asjade loterii-allegri ja õnnekaev paljude võitudega. Juba nädalaid enne korjati annetusi ja

Välis-Eesti päevast osavõtjad Rio de Janeiros.

Istuvad vasakult: H. Mõttus, pr. E. Mõttus, E. Reigas, prd. A. Reigas ja A. Sander, H. Reinmäe, G. Sander, E. Reigas, M. Ernits, A. Meigas, J. Krisch. Tagumises reas: pr. J. Junkmann, R. Pikkmaa, pr. J. Muttik, prl. H. Muttik, K. Laam, V. Lauk, J. Muttik, E. Muttik, A. Einsel ja V. Udrik.

asju basaari korraldamiseks. Ei kahetsetud ajakulu ega vaeva, et kõik aga hästi õnnestuks. Ja üritus läkski korda — kõik loosid müüdi ära.

Õhtul oli Välis-Eesti päevale pühendatud eeskavaga pidu. Kavas oli õpet. J. Tiro referaat päevakohasel teemal ja seltsi näitetrupi poolt kanti ette Leo Talimaa 3-vaatusel. komöödia „Saadana teed“. Näidendi ettevalmistajaks oli kohalik eestlane Nikolai Tsetser, kes oli tubli töö teinud, ja ettekantud näidend võeti publiku poolt vastu elavate kiiduavaldustega. Näidendi ettekanne oli ka hoogne ja hästi viimistletud. Kaasa mängisid näidendis: pr. A. Mürk, prl. D. Metum, pr. A. Volstein, prl. E. Raat, hr. A. Raag, A. Kõivumägi ja P. Tsetser. Publikut oli peol võrdlemisi rohkesti. Isegi kaugemalt — kuni 90 km kauguselt — oli eestlasi-pidulisi kohale sõitnud.

Pärast ettekandeid kestis hoogne tants kuni hommikuni.

Basaar ja pidu andsid Aluksne Eesti Harihusseltsile ülejäägina umbes 1500 latti, missugune summa kasutatakse ostetud seltsimaja võlgade tasumiseks.

Stokholmis oli Välis-Eesti päeva puhul pühapäeval, 26. novembril kell 20 õhtul Stokholmi Eesti Seltsi poolt korraldatud päevakohane koosviibimine Stokholmis asuvatele eestlastele. Koosviibimise alguseks oli kogunenud pidulikult Eesti lippude ja lilledega kaunistatud pidusaali enam kui sajapealine Stokholmi eestlaste pere. Koosviibimisest võttis osa saadikuproua Laretei ühes tütardega, kuna saadik hr. Laretei ametiasjus Stokholmist ära oli, saatkonna sekretär Pärli abikaasaga, chargé d'affaires Ast abikaasaga ja teised.

Koosviibimise avas seltsi esinaine proua Mary Landelius pikema kõnega, milles ta pani kõikidele väliseestlastele südamele, et nad ei katkestaks sidemeid kodumaaga, et nad

tunneksid ja jõudumööda aitaksid kaasa kodumaa heale käekäigule, ja kutsus üles kõiki kohalikke eestlasi organiseeruma ja osa võtma kohaliku eesti seltsi tegevusest.

Pr. Landeliuse sütitava kõne järel lauldi hünni. Järgnesid muusikalised ettekanded. Seltsi kvartett laulis isamaalisi laule, ja soololauluga esines eestlane pr. Helmi Svensson, kuna prl. A. Kullmann märksa tõstis meeleolu päevakohaste deklamatsioonidega.

Siis asuti rikkalikult kaetud kohvilauda, kus kõlas vahete-vahel võimas eesti laul, ja lõpuks ei puudunud ka lõbus jalakeerutus.

Koosviibimine kestis hilisõhtuni, millest osavõtjatele jäi tunne, et see Välis-Eesti päev jälle kord vägevamalt tuksuma pani Stokholmi eestlaste südamed ja aitas ehitada silda kodumaaga.

Kopenhagenis korraldasid 25. novembril Välis-Eesti päeva puhul kohalik Eesti Vabariigi chargé d'affaires ja proua A. Koern koosviibimise Kopenhaageni eestlastele Eesti saatkonna ruumides. Kohal viibis ka Eesti peakonsulaadi uus sekretär hr. Sepp. Kopenhaageni eestlastele, kes rohkearvuliselt olid kokku tulnud, kujunes koosviibimine ka tutvumiseks Eesti Vabariigi esindajatega Taanis. Proua ja hr. Koern sellel koosviibimisel võitsid kõikide südamed. Tervituskõnedest loobuti, seesemel vesteldi sõbralikult isekeskis ja lasti maitseda rikkalikke eesti- ja taanipäraseid suppeisteid pr. Koerni poolt korraldatud teelaul.

Brüsselis käesoleva aasta Välis-Eesti päeva pühitsemiseks üheskoos Belgia Eesti Rahvuslik Selts pidas oma 10-ndat aastapäeva. Sel puhul seltsi ruumes korraldatud koosviibimisest võtsid külalistena osa Läti saatkonna nõunik Skrebers, Leedu asjadeajaja Deksin ühes sekretäriaga, Belgia-Eesti kaubanduskoja abipresident J. M. Raedemaeker, hr. W. van der Maesen j. t. Eesti sõpru.

Perekonnaõhtust osavõtjad Harbiini Eesti Seltsis.

Paremalt kolmas: konsuli abikaasa pr. N. Lõhmus, neljas — seltsi esim. konsul A. Lõhmus.

Aktuse avasõna ütles seltsi esimees A. Tali, millele järgnes hümn ja asekonsuli dr. A. Massaka's'e päevakohane kõne. Asekonsul andis ülevaate kodumaa viimaseist sündmusist, hajatades Eesti ümber välismaa ajakirjanduses levitatud ebaõigeid kuuldusi ja pannes südamele kaasmaalasilise süvendada ühistunnet ja tasakaalukalt ning kindlalt astuda vastu ajaraskusile. Hooga kõne lõpul hüüti kolmekordne elagu Eesti Vabariigi, Vabariigi Presidendi K. Pätsi ja Sõjavägede Ülemjuhataja kindral J. Laidoneri hüvanguks.

Edasi seltsi esimees rääkis Belgia eestlaste organiseerimisest kümne aasta jooksul. Väga sõbralikus õhkkonnas viibiti koos hilisõõni, lauldes innukalt eesti laule ja maitstes agarate prouade poolt valmistatud suupisteid.

Berliinis Välis-Eesti päeval, 25. nov. 1939 kogunes Berliini Eesti Selts Eesti saatkonda kella-viie-teele, kus saadiku asetäitja hr. Öpik kokkutulnuid tervitas ja kodumaad ning praegust seisukorda meelde tuletas. Seltsi esimees hr. Ratasepp märkis tänuga, et jälle kord võidi kokku tulla kodumaa hoones.

Seejärel siirdusid kõik teelauda, kus omavahe- lises vestluses viibiti koos.

New Yorgis möödunud Välis-Eesti päev õnnestus kõikidest eelmistest paremini ja seda nimelt eeskavalise osa tõttu, kus esinesid tun- tuimad eesti kunstnikud Ludvig Juht, V. Padva ja K. Lamp.

25. nov. kl. ½5—¾5 p. l. levitati raadio- jaamast WNYC eesti eeskava. Sissejuhatuseks oli heliplaadilt R. Kulli marss „Kodumaa“. Sellele järgnes konsul J. Kaivi ingliskeelne kõ- ne, mis andis ülevaate olukorrast Eestis seoses Eesti ja N. Liidu vahel sõlmitud lepinguga. Edasi järgnesid muusikalised ettekanded K. Lampilt tšellol ja V. Padvalt klaveril. Vii- mane kandis ette oma kompositsiooni „Eesti Humoresk“.

Õhtul oli haridusseltsis kontsert-ak- tus 250 inimese osavõtul. Avasõna ütles seltsi abiesimees H. Copelman. Aktusekõne pi- das peakonsul Joh. Kaiv. Pooltunnilises kõ- nes valgustas ta viimase aja päevaküsimusi ko- dumaal, mis andis kokkutulnuile selguse palju- degi sündmuste kohta, mille suhtes valitses

arusaamatus või oli Ameerika ajakirjanduses antud võõriti informatsiooni.

Kõnele järgnesid tervitused teiste Ameerika eesti org-ide poolt.

Kontsertosas esines V. P a d v a klaverisoolo, esitades Gounod-Liszti valsi „Faustist“. Järgnevalt mängis Chopini „Prelüüdi“, „Valsi“, „Masurka“ ja „Poloneesi“ ning veel mõningaid lisapalasisid kuulajaskonna tungival soovil.

L. Juht esines rea ettekannetega oma suurel pillil ja siingi ei rahuldunud kuulajad vaid kavas ettenähtuga, vaid nõudsid tublisti lisa.

Mõlema kunstniku edu oli muidugi suur ja rahvas ei olnud oma tunnete avaldusega ka kuigi kokkuhoidlik.

Igatahes see Välis-Eesti päev on New Yorki eestlastele suurte kunstnikkude esinemise tõttu unustamatu.

Ühtlasi tundus ka sel puhul suuremat rahvuslikku vaimustust, mis kodumaa raskete päevade puhul löi jällegi hoogsalt lökkele.

Järgmisel päeval, pühapäeval, 26. nov. peale lõunat oli Baptist Tabernacle'is Välis-Eesti päeva puhul kontsert-jumalateenistus, kus jutluse pidas noor vaimulik ja seltskonnategelane E. Veski. Kontsertosas esines kiriku segakoor pr. L. Tetterman-Dreymani juhatusel, kuna oreil saatis V. P a d v a. Viiulisoolodega esines eesti viiulikunstnik E. M a u r i n g Detroitist. Pärast duetti õeksed Vanaseljadelt kanti ette tervitusi ja lauldi eesti ja ameerika laule.

Kontsertjumalateenistusele järgnes kodumaal möödunud suvel võetud värvilise filmi demonstreerimine kõrvalsaalis.

Bostoni eestlaste Välis-Eesti päeva pühitsemine käesoleval aastal toimus nädal aega varem, s. o. 18. novembril, põhjusel, et ei saadud pidu jaoks ruume 25. novembril.

Laupäevaõhtusele kontsert-aktusele oli kogunenud kogukas arv kaasmaalasi ja nende sõpru teistest rahvustest. President Rein Kolka avasõna järel laulis B. E. S. laulukoor Karl Lampi juhatusel kolm laulu, mille järel oli sõna Oskar Põllul.

Klaveril esines edukalt pr. Charlotte Parkan, kes kandis meisterlikult ette Chopini helindeid. Tema abikaasa prof. dr. Parkan, kes oli 9 aastat Tartu ülikooli professor ja kes töötab praegu Bostoni ülikooli professorina, andis lubaduse edaspidi esineda koos oma abikaasaga kahel klaveril. Teatavasti on prof. Parkan ühtlasi ka hea pianist.

Peale klaverisoolo esinesid esmakordselt rahvatantsu tuljakuga prl. Selma Sussi ja Karl Lamp Ruth Kolka akordeoni saatel. Prl. Sussi jõudis alles hiljuti Bostoni, tulles kodumaalt. Lühikesest ajast hoolimata on temast saanud juba agar jõud B. E. Seltsile. Tema algatusel oli esitatud nimetatud hoogne tants ja kuuldavasti on ta andnud lubaduse võtta enda peale rahva tantsurupi juhtimise.

Õhtu kavalise osa lõpetas kõnega Carl Sundbach.

Pühapäeval, 10. nov. raadiokava WRUL oli korraldatud International Instituudi rahvamuusika-direktori miss Susan Graves'i poolt, kus esines peale miss Graves'i kõne tervitusega president Rein Kolka; muusikalise osa täitsid soolo- ja ansambliettekannetega Amanda Juht, Karl Lamp ja Ludvig Juht.

Baltimore'is jäi Välis-Eesti päeva pühitsemine tänava tegelaste ajapuudusel ära, kuigi see Baltimore'i Eesti Seltsi poolt kavatsatud oli.

Rio de Janeiro's korraldati 25. XI. 39 „Uue Kodu“ poolt seltsi ruumes V.-Eesti päeva aktus-teelaud, mida täiesti kordaläinuks tuleb pidada. Vähene osavõtt kohalikude eestlaste poolt tuleb panna halva ilmastiku arvele. Aktuse algus oli küll märgitud kella 9-ks õhtul, aga kuna mainitud kellaajaks ei olnud ilmunud pea kedagi, algas aktus tunniajalise hilinemisega 27 osavõttjaga. Seltsil oli kavatsus seda päeva erakordselt suurejoonelisel pühitseda, kuid tehnilistel põhjustel pidi leppima ainult kõnedega. Päevakohaste kõnedega esinesid „Uue Kodu“ esimees Herman Reinmäe ja V.-E. Ühingu usaldusesindaja G. Sander. Kõnedele järgnes teelaud, kus kaua vesteldi ja vaieldi praeguste sündmuste üle ja kuulati heliplaadimuusikat. Nagu eestlaste kiuste, oli ilm äärmiselt halb. Juba kella 5 ajal algas vihma sadu, mis järjekindlalt kõvenes, ja parajal aktusele minemise ajal oli see otse selge vesi, mis taevast alla valgus, mistõttu väheste Rio eestlaste perest paljudki tulemata jäid.

Harbiinis harilikult Välis-Eesti päeval korraldatakse suurejooneline „Eesti ball“, millest võtab osa linna parim seltskond, kuid käesoleval aastal, sõja tõttu, tuli leppida pühitsemisega eestlaste endi keskel.

Perekondlikust koosviibimisest, uutes avartes konsulaadi ruumides, võttis osa 54 inimest. Seltsi naiskomitee, esotsas esinaine pr. N. Lõhmusega ja pr. O. Josing'uga, oli korraldanud maitserikka õhtusöögi. Lühikese päevakohase kõnega esines konsulaadi sekretär hr. R. J. Ramma (Grünberg), misjärel ühiselt lauldi „Ta elagu“ Vabariigi Presidendile. Öhtuperemes, V.-E. Ühingu usaldusesindaja konsul A. Lõhmus, oma lõbusate, teravmeelsete sõnavõttudega kandis hoolt, et hea tuju ei lakkaks. Noored keerutasid tantsu. Erilised naljaküllased soodustused õhtul V.-E. Ühingu liikmeile ja kõva ajakohane „lõök-propaganda“ hr. Rammalt olid põhjuseks, et kümme isikut, nimelt: pr. E. Pedai, pr. O. Josing, prl. L. Prommik, hr. hr. S. Vals, A. Rummel, V. Kunila, A. Pallon, E. Stoppelmann, F. Oidermann ja G. Maksimov-Reiman otsustasid kandideerida ühingu liikmeiks. Eestist hiljuti Harbiini saabunud neiu Lilly Prommik esines seletustega kodumaa eluolu üle. Öhtu lõppes hilisööl.

Kohalik raadiojaam levitab Välis-Eesti päeval eesti muusikat heliplaatidelt: kell 11 hommikul laule Miliza Korjuselt ja kell 5 p. l. oli kontsert, pühendatud eesti laulule ja muusi-

Riia Eesti H. ja A. S-i jõulupuu 6. I 40. a.
Riia eesti mudilased kingituspakkidega jõuluvana ümber.

kale (Hansen, Ots, Karrisoo, popurri rahvalauludest, eesti tantsuviisid jne.).

Pühapäeval, 26. nov. oli kinoteatris „Asia“ eesti helifilmi „Võitluses sündinud — rahus kasvanud“ etendus. Nimetatud film, tänu V.-E. Ühingu juhatusele, oli saadetud eesti seltsile „Eesti Kultuurfilmilt“ tasuta kasutamiseks. Film toodi Välisministeeriumi lahel kaasabil Harbiini pr. N. Lõhmuse poolt. Filmi demonstreerimine osutus suursündmuseks mitte ainult eestlastele, vaid ka teistele Balti mere rahvastele Harbiinis. Teatri „Asia“ saal, suuremaid Harbiinis, mahutades 1100 inimest, oli tulvil. Kutsutud külaliste seas olid Mandžukuo välis- asjade komissar abikaasaga ning komissariaadi ametkond, Nõukogude Liidu peakonsul ja peakonsulaadi liikmed abikaasadega, Läti, Leedu, Saksa, Belgia, Prantsuse konsulid, Jaapani ja teiste konsulaatide esindajad, Läti, Leedu ja Saksa seltskondlike organisatsioonide juhtivad jõud jne.

Teatri lava oli kaunistatud Eesti lippudega laest põrandani, keskel asus vabariigi vapp. Rahva kogunemise ajal anti heliplaatidelt eesti muusikat. Täienduseks filmile konsulaadi sekretär hr. Ramma esines kõnega Eesti üle vene keeles. Film, mis kujutab igakülgset Eesti elu, meeldis kõigile. Nii peale kõnet kui ka filmi näitamisel aplodeeriti hoogsalt.

Kohalik ajakirjandus pühendas Välis-Eesti päevale ja selle pühitsemisele pikemaid kirjeldusi.

New Yorgi eestlaste elav seltskondlik tegevus.

Käesolev hooaeg on olnud New Yorgi eestlaste seltskondlikus elus õige tegevusrikas.

Eeskätt väärib märkimist eesti kooli tegevuse alustamine oktoobrikuus. Koolipäev on küll ainult kord nädalas, kuid laste poolt on märgata asja vastu suurt huvi ja poolehoidu, nii et tulevikus võiks loota ka sagedasemate kooskäimiste korraldamist. Koolist osavõtjate laste arv oli algul 26.

Lapsed on vanaduse järgi rühmitatud kolme klassi ja neid õpetavad pr-d. F. Gleser ja Raudsepp ning pr-d. S. Kaiv ja Trei. Kooli peamine ülesanne on õpetada lastele eesti keelt.

Suuremaks elamuseks lastele oli 4. nov. lastevanemate komitee poolt korraldatud halloween-pidu, mis vastab umbes kodumaa mardipäeva pidustustele. Lapsed olid sel puhul maskeeritud ja kirevates ülikondades. Rikkalikult kaetud ja dekoreeritud laualt leidsid lapsed maiustusi, koduvalmistatud kooke ja joo-

kisid. Omavahelised mängud valmistasid mudilastele palju nalja ja lõbu.

Õhtul hiljem oli ka vanematel inimestel lõbus olemine ühise laua ümber.

Noorteosakond korraldas 11. nov. maskeraadi, millest osavõtt oli ootamatult elav. Seltsitegelased peavad seda hooaja paremini õnnestunud peaks nii tuju kui ka osavõtu poolest.

Olid huvitavad maskeraadikohased ettekan- ded. Muidugi ei puudunud ka auhinnad parimatele maskidele.

9. dets. oli N. Y. Eesti Vabadussõjalaste Ühingu meeskoori teine kontsert G. Pranspilli juhatusel, kus kavas oli Eesti 1938. a. üld- laulupeo ilusamaid laule. Solistina pidi esinema kontserdil kuulus viiulikunstnik, Columbia üli- kooli „muusikameister“ E. Dreyer, keda peetakse tänapäeva silmapaistvamaks viiuldajaks.

16. dets. oli Haridusseltsi jõulubasaar naisosakonna korraldusel ühes loteriiga, õnnegitsemisega ja muude lõbustustega.

Eestlaste tublid esinemised Bostonis.

Bostoni Eesti Seltsi laulukoor ja tantsurüpp Karl Lamp'i juhatusel võtsid käesoleval aastal oma esinemisega osa The International Institute'i aastaballist üle 3000-pealise rahvahulga ja Bostoni valitud seltskonna ees. Nimetatud aastaballist, mis leidis aset hotell Statleris 3. novembril, võttis tegelastena osa üle 400 isiku 32 rahvusest, ja oli neljas sellesarnane Bostoni International Institute'i tegevusaja kestes.

B. E. Seltsi laulu- ja tantsurüpp esinesid teistega võrreldes päris hiilgavalt ja said suure ovatsiooni osaliseks.

Kõikidele rahvastele oli antud esinemiseks aega ühepalju, umbes neli minutit. Ja esineda tuli rahvuslike ettekannetega, võimalikult suurema grupiga, pealegi rahvariites. Algul oli suur kahtlus Bostoni eestlaste esinemise suhtes, sest neil puudusid igasugused kostüümid ja teiseks ei leitud algul kuidagi, millega võiks esineda. Lõpuks, tänu new-yorklastele ja Eesti konsulaadile, saadi rahvariited, mille järel selgus, et on võimalik laulukoori ettekanne ja selle juurde moodustada rahvatantsu grupp. Karl Lamp lõi vastava muusika tantsu jaoks, mille- ga sai siduda laulukoori esinemist tantsuga, nii et saadi lavastada väikene pulmastseen. Pulmastseen tuli välja elav ja huvitav, nii et juba algul kutsus välja elava aplausi, kui eestlased tulid lauldes läbi rahvahulga lavale.

Kuuldavasti olevat selle hea esinemise järel tulnud palju pakkumisi uuteks esinemisteks, kuid vaevalt on võimalik neid kõiki vastu võtta, see nõuaks väikeselt tegelaskonnalt suurt ülepingutust. Küll on aga andnud B. E. Selts lubaduse esineda veel Boston University Clubis ja Beacon Hill'i raadios jõululapäeva õhtul.

Rio eestlaste elust.

Möödunud aastal on Rio de Janeiro eestlased edukalt pühitsenud meie tähtpäevi ning säilitanud kodumaa hõngu. Kahe viimase aasta jooksul lahkus Brasiiliast rohkesti eestlasi, mis end nüüd tunda annab seltskondlikus töös.

„Elame Soome tähe all“, kirjutavad Rio eestlased, kuna N. Vene-Soome sõda on avaldanud oma suurt mõju ka brasiillastele. Soome Punane Rist Rio de Janeiro korraldas 19. dets. 1939. a. piduõhtu kõigi rahvaste osavõtul. Kõnega esines oma maa saatusest Soome kohalik saadik Eino Välikangas. Pidu sissetulek ühes annetustega oli 200 contot ehk ümmarguselt Ekr. 40.000. Missioon Soome heaks kestab edasi.

24. XII selts korraldas oma ruumes jõulupeo. Ka seekord Eesti konsul härra O. Sjöstedt, nagu varematal aastatel, annetas eesti lastele maiustuste muretsemiseks 200.000 milreisi. Isiklikult tema olengust osa võtma tulla ei saanud.

Kiri Buenos Airesest.

Ühingu liige kirjutab Buenos Airesest: „Meie väike selts ei avalda küll suurt tegevust, kuid see on osalt seletatav ka praegu maailmas valitseva äreva meeleoluga. Seltsi juhatus püüab seltsi tegevust jõudumööda arendada ning seltsi ruume alal hoida. Lätlased ja leedulased on palju halvemas seisukorras, sest kuigi neid on Buenos Aireses rohkem kui eestlasi, puuduvad neil siiski seltsiruumid. Viletsas seisukorras on aga seltsi raamatukogu ning selle korraldamiseks peaks astutama samme.“

Harbiini eestlaste tegevusest.

Harbiini Eesti Seltsi juhatus otsustas avada eesti keele kursused, kus õpetajateks on prl. L. Prommik ja hr. R. Ramma ja L. Maurer. Segaabielude tõttu on Harbiini eesti koloonias hakanud kasvama nende isikute arv, kes eesti keelt tunnevad vähe või üldse mitte. Kursustest loodetakse rohket osavõttu, sest keeleõppimise vastu tuntakse elavat huvi, eriti koloonia noorsoo hulgas.

10. detsembril 1939. a. lahkusid Harbiinist, et alatiseks kodumaale elama asuda, pr. O. Josing, pr. M. Sušilin (sünd. Pahlberg) tütre Veraga ning agronoom-maamõõtja hr. A. Rümme. Kodumaalt jõudis tagasi kohaliku konsuli abikaasa pr. Niina Lõhmus, kes seal esmakordselt viibides külastas sugulasi ning parandas tervist.

R.

Eestlased Šanghais puhkavad talveund.

Šanghai eestlased omavahelisest seltskondlikust elust ei tea ja nähtavasti ei tahagi teada. Ei teata kuigi palju ka Välis-Eesti liikumisest. Eesti ajakirjandust loeb nähtavasti ainult ko-

Belgia Eesti Rahvusliku Seltsi juhatuse ja revisjonikomisjon.

Istuvad vasakult: kirjatöim. prl. M. Puurmann, esimees dr. A. Massakas, abiesinaine pr. A. Kondor ja rev.-kom. esim. hr. Puurmann. Seisavad: pr. Grünthal, L. Kondor, E. Kallmann, A. Karro ja hr. Grünthal.

halik Eesti konsul, seepärast ollakse ka viimastest kodumaa sündmustest informeeritud väga vildakalt. Omavaheliseks liitumiseks ja seltsi asutamiseks ütlevad eestlased Šanghais endid olevat liiga vähe, aga kohaliku konsuli andmetel on neid, kes veel kuuluvad Eesti kodakondsusse, arvult siiski kuni sada, ja sellest poole võrra võib olla neid, kes Eesti kodanikud ei ole. Välismaalaste abistamise seltsilt saavat konsul iga kuu ka eestlaste arvel 100—150 dollarit, ning jagab siis abivajajatele oma äranägemise järgi. Nähtavasti vajavad Šanghai eestlased aga abi ka selles, et keegi nad ärataks sügavast talveunest, milles nad magavad, — ehki talve Šanghais tegelikult ei olegi.

Muudel euroopa rahvastel ei puudu Šanghais igasugused seltsid ja koondised. Lätlasel on neid isegi kaks. 18. septembril, Läti riigipühal, külastasin mõlemaid. Üks neist oli korraldanud ühes paremas kohalikus restoranis kella-viie-tee, kus näidati ka Harbiini lätlaste filmi. Teine lätlaste selts oli korraldanud peo ühe emigrantide söögimaja ruumes, kus istuti lauas ja tantsiti kuni kl. 2-ni öösi. Kõigil peolistel näis olevat hea tuju. — Selle kõigega tulevad toime teised, mitte aga eestlased.

G.

Belgia Eesti Rahvusl. Selts vahetas juhatust.

Belgia Eesti Rahvuslik Selts pidas 17. detsembril k. a. erakorralise peakoosoleku, mille päevakorras olid revisjonikomisjoni ja juhatuse aruanded, patronaatkomitee uue esimehe vali-

mine ja mitmesuguste viimasel ajal tekkinud lahkarvamiste selgitamine.

Peakoosoleku juhatajaks valiti ühel häälel Antverpeni asekonsul dr. A. Massakas, kes palus kooslijaid aidata kaasa, et peakoosoleku tulemused kujuneksid kõiki eestlasi rahuldavaiks ja ühendavaiks, sest ajaraskused nõuavad täielikku üksmeelt meie väikese pere keskel.

Kuna aruanded ei leidnud peakoosolekust osavõtjate heakskiitmist, siis juhatuse ja revisjonikomisjon astusid tagasi, millele järgnes uue juhatuse valimine.

Rõhuva häälteenamusega seltsi uude juhatuse pääsesid: esimeheks asekonsul dr. A. Massakas, abiesinaineks pr. A. Kondor, kirjatöimetajaks prl. M. Puurmann, laekuriks E. Kallmann ja varahoidjaks A. Karro.

Patronaatkomitee uueks esimeheks surnud peakonsuli L. Drugmand' asemel valiti peakonsul G. Verbeek Antverpenist.

Küsimuste ja teadaannete osas puudutati mõnesuguseid lahkarvamisi, missugused olid tekkinud seoses hr. Baruch'i loenguga.

Peakoosoleku lõppedes lau'di üheskoos Eesti hünni.

Brüsseli eestlaste jõulupuu talutares.

Belgia Eesti Rahvuslik Selts korraldas esimesel pühal seltsi ruumes Brüsselis jõulupuu.

Korraldajad olid seekord eriti hoolitsenud selle eest, et jõulupuul viibijail oleks kodune ja hubane. Osa saalist kujutas eesti talutaret,

mille palkseina ilustasid eesti mustreis vööde ja kuuseokstega kaunistatud presidendi pilt, eesti vaip ja rippuvate pommidega kell, meenutades paljudele kauget, armast kodu.

Koos oli üle 30 inimese. Külalistena viibisid jõulupuul Belgia-Eesti Kaubanduskoja president J. de Raedemaeker, hr. van der Maesen, Belgia-Kongost sõitnud dr. Solomentseff, hr. Menten jt.

Õhtu huvipunktiks oli rikkalikult ehitud jõulupuu all kingipakkidega kuhjatud laud. Teine laud oli kaetud maiustustega lastele. Jõuluvana hr. Erich Kallmann manitses lapsi ja jagas kõigile kinke. Ta polnud unustanud neidki eesti lapsi, kes polnud kohale tulnud.

Eesti naised olid hoolitsenud maitsvate ja isuäratavate suupistete eest.

Tujuküllasel koosviibimisel lauldi „elagu“ seltsi uuele esimehele dr. A. Massakasele ja B.-E. Kaub.-koja abipresidendile J. de Raedemaekerile.

Eesti ja Taani sõprusidemeid.

Kopenhaageni eestlastel uus kooskäämisekoht.

Taani-Eesti Sõprusühing Kopenhaagenis korraldas m. a. detsembri algul koosviibimise, kus esines referaadiga Eesti uus esindaja Kopenhaagenis A. Koern. Ettekandele järgnes pidusöök, millest võtsid osa ka Taani välisministeeriumi ja ajakirjanduse esindajad. Kopenhaageni linnapea dr. E. Kaper, kes oma kõnes tervitas Eesti uut esindajat, laskis hüüda üheksakordse taani „hurraa!“ Taani kuninga ja Eesti vabariigi presidendi auks. Järgnevalt kõneles Eesti au-peakonsul W. Jacobsen Eesti senistest saavutustest ja Eesti kindlast ja targast poliitikast praegusel ajal.

*

Kopenhaagenis elavatel eestlastel, keda siin on umbes 25 isiku ümber, avanes hea võimalus perioodilisteks kokkutulekuteks aukonsul O. H. Thornam'i lahkuse tõttu, kes oma suurepärase kodu annab iga kuu esimesel reedel eestlaste kasutada kella 20-st kuni 23-ni, pakkudes neile omalt poolt rikkaliku teelaua. Esimene koosviibimine toimus reedel, 8. detsembril. Erilist headmeelt valmistas kokkutulnud eestlastele saatkonna kaasabil varustatud lugemislaud Eesti lehtedega ja Eesti raadiouudiste kuulamine.

Helsingi eestlaste elust.

Helsingi eesti seltskond korraldas laupäeval, 18. novembril Helsingi Eesti Seltsis piduõhtu, mille tulu oli määratud soome reservlaste pere-

kondade abistamiseks. Pidul oli rohke osavõtuga, piduliste hulgas oli ka palju soomlasi. Pidul viibis ka Eesti saadik Möllerson ühes abikaasaga. Õhtu kujunes saadikule ja tema abikaasale viimseks koosviibimiseks H. E. Seltsi peres, kuna hr. Möllerson määrati Eesti saadikuks Berliini. Teda saadavad Helsingi eestlaste parimad soovid.

Pidu avas tervituskõnega seltsi praegune esimees härra J. Hart. Soome ooperilaulja — eestlaste suur lemmik ja sõber — härra Väino Solä, oma poja hr. Pentti Solä klaverisaatel, kandis ette aariaid ooperist „Pajatsid“ ja soome ooperist „Nõmme kingsepä“, ühe Melartini laulu ja lõpuks eesti rahvalaulu „Kallis Mari“. Soome ooperiballetist preilid L. Saxelin ja M. Vasenius esitasid „Ungari tantsu“, ja peale selle eeskava osas ning veel pärast õhtu jooksul laulis rea soome laule lauljatar prl. Heikel. Esinejaid tänati elava aplausiga. Peol hr. Hart teatas koosviibijatele, et lahkuv saadik, hr. Möllerson, on H. E. S. oma-kodu fondi toetuseks annetanud 1000 Smk. Annetajat tänati ja pr. Möllersonile anti kimp roose.

A. J.

Riia eestlaste elust.

17. nov. l. a. korraldas Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisselts Läti Vabariigi aastapäeva eelõhtul piduliku kontsertaktuse. Kõnelesid seltsi esimees J. Verendel ja doct. phil. J. Students, viimane peatus pikemalt ühistunde suurel tähtsusele riiklikus elus.

Rikkaliku kontsertosa läti helitöist täitsid R.E.H.A. segakoor H. Lespa juhtimisel ja solistid L. Jakobson (viul) ja O. Mokson (tenor).

*

R.E.H.A. jõulupidu, mis korraldatakse traditsiooniliselt 6. jaan., on saanud seltsi liikmete üheks armsamaks koosviibimiseks, kuhu ilmuvad kõik noored ja vanad. Ka seekord hoolimata väljas paukuvast pakasest, mis ulatus kuni 22° C, oli seltsi pidusaal rahvast tulvil.

Erilise pidulikkuse andis veel see asjaolu, et selts, kes samal päeval ka oma 32-dat aastapäeva pühitses, oma asutajale ja kauaaegsele esimehele J. Jaaksonile seltsi ruumes marmorist rinnakuju avas. Kuju, mis tellitud Tallinnast prof. Vold. Mellikult, on hästi õnnestunud ja jätab tõsise kunstitööna sügava mulje.

Pidukavas, peale seltsi koori poolt ettekan- tud jõululaulude, lavastati seltsi näitetrupi poolt T. Vaksa lastenäidend „Tudulinna moo-

Tellige aegsasti kuukirja

„VÄLIS-EESTI“

et numbrite saatmisega vahet ei tekiks!

sekandid". Mängiti küllalt ladusalt, eriti suurt rõõmu valmistasid noorsoole värvirikkad ja kirevad kostüümid.

Pärast eeskava-osa ilmus jõuluvana, kes lastele kingituspakikesi jagas. Seega lõppes ka seekord jõulupidu meeleolurikkalt ja ringmängud ja tants ei tahtnud lõppeda.

*
R. E. H. A. on leidnud võimalust, hoolimata suurematest ümberehitustöödest seltsimajas, mis umbes 7000 latti kulusid nõuavad, ka provintsi eestlasi toetada. Nii annetas ta Aluksne Eesti Seltsile L. 100.— ja Vanalaitsna Eesti Seltsile maja ehitamiseks L. 250.—

t — — l.

Uue aasta vastuvõtt Aluksnes.

Juba mitmed aastad on Aluksne ümbruskonna eestlased kogunenud uut aastat ühiselt vastu võtma.

Nii ka seekord korraldas Aluksne Eesti Haridusselts ühise vanaaasta-koosviibimise ja uue aasta vastuvõtmise ümbruskonna eestlasile. Koosviibimine toimus omas majas ja seda esmakordselt, sest maja osteti alles möödunud suvel.

Perekonnaõhtul oli teelaud ja jõulupuu ühes kingituste jagamisega. Teelaua korraldajaks oli seltsi naisosakond, mis möödunud talvel seltsi juurde asutati. Hilise hommikuni tantsiti ja istuti vaheldumisi laudade ääres, millel leidis rikkalikult suupisteid. Tuju oli peaaegu kõigil ülev; isegi mõni vanem mees tundis end noorena tantsul hüpates.

Aluksne eestlaste ammune igatsus on täitunud: omatakse oma maja — ühist eesti kodu! —er.

Läti eestlastele jõulurõõmu viimas.

Kuna Välis-Eesti Ühingu Valga osakond krediitide puudusel ei saanud möödunud jõulude ajal Lätis eestlaste keskustes korraldatud jõuluõhtutele kingituspakikesi saata, siis tegi seda tänavu vägagi rohkearvuliselt Lõuna-Eesti Kultuurühing.

Jõuluõhtute korraldamine algas juba varakult enne pühi. Esimesena toimus jõulupuu korraldamine Vana-Laitsna eesti algkoolis 17. det. 1939, millest võttis osa ka Eestist Hargla koguduse õpetaja J. Major, pidades jumalateenistuse ning jagades lastele väikesi eestikeelseid raamatukesi.

Viimasel jõulupühäl, 27. detsembril 1939 korraldati Hopa (Ape) Eesti Haridusseltsi rahvamajas jõuluõhtu, kust võtsid esindajatena Eestist osa õpetaja J. Major, kes pidas ka vastavasisulise jumalateenistuse, ja A. Meerits Valgast. Pakasest hoolimata oli osavõtjaid vägagi rohkearvuliselt, lapsi üle 60 ning nende saatjatena vanemad. Huvi jõuluõhtu vastu oli suur, sest osavõtjaid oli tulnud isegi 10—15 km kauguselt. Kohapealse jõuluvana pakkidele lisandati ka Eestist kaasaviidud maiustused ja lasteraamatud, nii et rohkearvulisele mudilasperele jätkus igale ilus jõulupakike ja raamatuke. Kõike seda (vanemate) hoolt ja vaeva tasusid väikesed sisukate eestikeelsete laste-ettekannete ja jõulusalmikestega.

30. detsembril 1939 toimus Vana-Laitsnas Eesti Haridusseltsi korraldusel jõuluõhtu, millest samuti võttis osa rohkearvuliselt noori ja vanu. Kuna õhtu korraldamise teade saabus kultuurühingule liig hilja, siis ei olnud enam võimalik korraldada Eestist esindaja saatmist. Küll aga saatis L.-E. Kultuurühing sinnagi lasteraamatuid ja raha maiustiste muretsemiseks lastele.

Eestlaste jõulupuude korraldamine Lätis lõppes 6. jaanuaril 1940 jõuluõhtutega Liepnas ja Omulis, milledest mõlematest paljude aastate järel võtsid osa ka esindajad Eestist.

Liepnas käis Valga Maavalitsuse Haridusosakonna asjaajaja J. Kõivumägi, viies kaasa raamatuid ja pakikesi lastele, ning Omulis õpetaja Joh. Selliovalgast, kes pidas ka jumalateenistuse, mida jälgiti rõõmupisaratega silmis, sest kuuldud aastate järel eestikeelset jumalateenistust. Õpetaja Sellioval oli ka hiljem jõulukuuse all jõuluvanaks, jagades lastele samuti raamatuid ja maiustisi, mis kultuurühing Valgast selleks temale kaasa oli andnud.

Kõvast pakasest hoolimata oli neistki jõuluõhtutest osavõtjaid nii lähedalt kui kaugemalt.

Surma läbi lahkunud liiget

Hans Kõrgessaar't

mälestab leinas

Välis-Eesti Ühing.

Mitmesugust.

Eesti Panga president Jüri Jaakson,
kes 16. jaanuaril k. a. sai 70-aastaseks.

JÜRI JAAKSON 70-AASTANE.

Välis-Eesti Ühingu juhatuseliige ning oma-aegne Riia eesti seltskonna teeneline tegelane, praegune Eesti Panga president Jüri Jaakson sai 16. jaanuaril 1940. a. 70-aastaseks.

J. Jaakson on sündinud Viljandimaal Uue-Võidu vallas Viidika talus; abielus Meeri-Olga-Vilhelmine Behrens'iga alates 1915. aastast. Oppis Uue-Võidu Turbamäe vallakoolis 1879.—1881. a., Viljandi kihelkonnakoolis 1881.—1885. a. H. Treffneri gümnaasiumis Tartus 1886.—1892. a., Tartu ülikooli õigus-teaduskonnas 1892.—1896. a., millal lõpetas selle I järgu diplomiga. Töötas advokaadibina Viljandis 1897.—1901. a. ning vande-advokaadina 1901.—1914. a. Oli 1915.—1919. a. Tallinna Linnapanga direktoriks ning ühtlasi Vene Ajut. Valitsuse komissari-abiks Põhja-Eestis ja Eesti Maandukogu abiesimeheks.

Siis siirdus juubilar poliitilisele tegevusele, olles kohtuministriks Ajutises Valitsuses ning riigivanemaks 1924.—1925. a. 1926. a-st on J. Jaakson Eesti Panga presidendiks.

Eriti suuri teeneid omab juubilar Riia eesti organisatsioonide loomisel ja juhtimisel. Nii oli ta 1902.—1905. a. Riia eesti lauluseltsi „Imanta“ esimeheks ja Riia Eesti Haridus- ja Abiandmisseltsi asutajaks ning esimeheks 1906.—1914. a.

Välis-Eesti Ühingu tegevusest on J. Jaakson algusest peale osa võtnud ning juhatuseliikmena kaasa töötanud 1938. aastast. Peale selle on ta elavalt osa võtnud paljude teiste organisatsioonide tegevusest, olles kauemat aega Viljandi Põllumeeste Seltsi ja Viljandi seltsi „Koit“ esimeheks, Põhja-Eesti Põllumeeste Keskseksi esimeheks jne. Riigi juhtimise tööst on ta osa võtnud Asutava Kogu ning I, II, III ja IV Riigikogu liikmena ja 1938. a-st Riigikogu liikmena.

Ühineme paljude teiste õnnitlustega, soovides väsimatule ning agarale Välis-Eesti liikumise eestvõitlejale ja seltskonnategelasele tervist, jõudu ja veel palju helgeid päevi!

EDUARD TIRO 40-AASTANE.

22. jaanuaril k. a. pühitseb tuntud Läti eestlaste heaolu eest võitleja — Eduard Tiro oma 40 aasta sünnipäeva.

Eduard Tiro sündis 22. jaanuaril 1900 Lätis, Aluksne (end. Marienburgi) vallas taluomaniku pojana. Koolihariduse sai ta Marienburgi eesti ministeer.-koolis, Tallinna õhtugümnaasiumis ja Tartu ülikoolis, kus ta 1935. a. lõpetas õigusteaduskonna. Ta on tõsiselt mõttes self-made-man, kuna ta ise end koolitas, töötades algul Gulbenis raudteel ja olles hiljem ülejateenijaks varustusvalitsuses. Võttis osa Vabadussõjast, algul Läti sõjaväes, hiljem Eesti kaitseväes.

Juba sel ajal, kui ta end hariduslikult täiendas, tegeles ta järjekindlalt eesti asunduste küsimustega Lätis, olles ka Ühingu korraldava toimkonna liikmeks. Peale ülikooli lõpetamist, Valka teenistusse asunud, kutsuti Ed. Tiro algatusel ellu Välis-Eesti Ühingu Valga osakond, kelle juhatusse ta kuulus kuni Valgast lahkumiseni, täites sekretäri kohuseid. Eriti sel ajal sai ta rakendada oma laialdasi teadmisi Läti eestlaskonna organiseerimiseks ning tema kaasabil ehitati nii mõnigi tugev alusmüür Läti eestlaste kultuurilisele ühis-koonele.

Juubilar on 1928. a-st abielus samuti Läti eestlastega Irmgard Jakobson'iga. Praegu seisab Ed. Tiro Lääne maksuameti teenistuses, olles abimaksuinspektoriks Haapsalus.

Soovime juubilarile, kelle südameasjaks on saanud Läti eestlaste ühistunde tõstmine ning nende organiseerimine, edu ja õitsengut nii isiklikus elus kui ka rahvuskultuurilisel tööalal väliseestlaskonnas.

EESTI-AINELISI KITSASFILME JA DIAPOSITIIVE VÄLISEESTLASTELE.

Sihtasutis „Eesti Kultuurfilm“ teatas Välis-Eesti ühingule, et temal nüüd on avanenud võimalus normaalfilmi ümberkopeerimiseks 16-mm kitsasfilmile. Kuna seni heli-litsentsi kalliduse tõttu normaalfilmide saatmine väliseestlastele oli raskendatud, siis nüüd peaks väliseestlastel Eestit kujutavate filmidega varustumine eriti hõlpsaks kujunema.

Kitsasfilmi koopia hinnaks on 50 senti meeter koos materjaliga. Kitsasfilm on 2½ korda lühem normaalfilmist, selle projitseerimise aeg on võrdne normaalfilmiga. Seega tuleksid kitsasfilmid väga odavad.

Peale selle pakub „Eesti Kultuurfilm“ väliseestlastele diapositiive, mida valmistatakse raamidelt 5×5 sm, kusjuures pildi suurus on 18×24 mm. Diapositiivid on valmistatud pappraamistikul kahe õhukese klaasi vahel. Seega on need diapositiivid kerged ja klaasi purunemine ei purusta pilti. „Eesti Kultuurfilm“ valmistab diapositiive kõrvaltööna hinnaga 12 senti tükk. Väliseestlastel oleks nende kaudu hõlbus tutvuda Eesti eluluga.

Paljude teiste ainete hulgas „Eesti Kultuurfilm“ soovitab näit. järgmisi diapositiivide seeriaid:

- 1) Eesti metallraha löömine (10 pilti);
- 2) Paekaevandus (15 p.);
- 3) Diatomiidi tootmine (10 p.);
- 4) Raha ja postmarkide trükkimine (25 p.);
- 5) Gipsikaevandus (10 p.);
- 6) Põlevkivitööstus (70 p.);
- 7) Keraamika (25 p.);
- 8) Filigraan (10 p.);
- 9) Turvas: põletusturvas, sammalturvas, brikett (70 p.);
- 10) Eesti mets (100 p.);
- 11) Lõhepuük (25 p.);
- 12) Vilsandi linnuriik (30 p.);
- 13) Piirivalvekoerade väljaõpe (15 p.);
- 14) Hõberestekasvandus (15 p.);
- 15) Mürgi-võtmine rästikutelt (10 p.);
- 16) Tallinn, vana ja uus (50 p.);
- 17) Viljandiamaa (50 p.);
- 18) Saaremaa (50 p.);
- 19) Võrumaa (50 p.);
- 20) Eesti Rahva Muuseum (50 p.);
- 21) Muusikamuuseum (15 p.);
- 22) Vabadussõja Muuseum (40 p.);
- 23) Tartu Ülikooli Zooloogia Muuseum (15 p.);
- 24) Rootsi aja mälestisi Tallinnas (40 p.);
- 25) Eesti muinaslinnused (20 p.);
- 26) Eesti parlament (40 p.);
- 27) Eesti rahvatantse (30 p.);
- 28) Noored suvikodudes ja laagrites (30 p.);
- 29) Eesti sportlased ja laskurid (30 p.).

Tellimisi diapositiividele ja „Eesti Kultuurfilm“ rohkearvulistest nädalaringvaadetest ja lühifilmidest valmistatavatele kitsasfilmidele võtavad vastu nii Välis-Eesti Ühing kui ka „Eesti Kultuurfilm“, Harju 46, Tallinn.

JÕULUPAKID TOLLIVABAKS.

Vabariigi Valitsus otsustas ka käesoleval aastavahetusel eelmiste aastate eeskujul vastavastada tollimaksust pühadekingitusi sisaldavad postpakid. Kuigi Välis-Eesti Ühing oli esitanud Vabariigi Valitsusele sellekohase esilise varakult, tehti eelnimetatud otsus alles novembri lõpul. Arvestades viletsaid postiolusid, tegi Ühing Vabariigi Valitsuse otsuse teatavaks suurematele Välis-Eesti organisatsioonidele telegraafi teel, kuna lähemal asuvatele seltsidele saadeti teade lendpostiga.

Nagu väliseestlased mõnest Euroopa riigist on teatanud, ei saa nad jõulupakkide saatmise soodustust kasutada, kuna mõnedest Euroopa riikidest on postpakke väljasaatmine keelatud.

SÕDA HALVAB POSTIÜHENDUST.

Ühenduses regulaarse laevaihenduse katkemisega Stokholmi ja Balti riikide vahel on asutud ümber korraldama postivedu. Skandinaaviasse ja Inglis- ning Prantsusmaale minevat kirjavosti hakatakse vedama Riia-Stokholmi vahel ühendust pidaval lennukil, mis sooritab kaks reisi nädalas. Pakid ja muu raske post suunatakse aga üle Venemaa ja Balkani riikide.

Kõik need maad, mis ei ole sõjavehekorras Saksamaaga, saavad posti Saksamaa kaudu. Kuna lennuühendust Balti riikidega praegu ei ole, siis transporteeritakse kõik saadetised raudteel.

Üldiselt on postiolud praegu võrdlemisi rasked, kuna peagu iga päev tuleb jälle mõni uus takistus. Samuti on saadetuste liikumine muutunud palju aeglasemaks ja teataval määral ka ebakorrapäraseks. Korralliku ühenduse puudumise tõttu post jääb mitmeks päevaks seisma, mistõttu väga paljud kirjad on teel ebatavaliselt kaua.

Nii sai V.-E. Ühing, kellel on kirjavahe-tus kogu maailma eestlastega, eelviimased kirjad P.-Ameerikast m. a. detsembri algul, kuna järgmine saadeti P.-Ameerika posti jõudis kohale kolmekuningapäeval. Selle hulgas oli kirju, mis Ameerikast olid välja saadetud m. a. novembris, kuid ka kirju 15. detsembrist. Nimetatud postiga jõudsid kohale ka L.-Ameerika kirjad, mille hulgas olid lendposti kirjad 31. detsembrist. Need olid küll õige ruttu kohale jõudnud.

Praegused viletsad postiolud mõjuvad takistavalt Välis-Eesti Ühingu tegevusele ning raskendavad „Välis-Eesti“ väljaandmist, kuna välismaa kaastööd jõuavad kohale suure hili-nemisega ja kirjutised päevasündmustest on vananenud.

SÕDA PIDURDAB VÄLISEEST- LASTE LIIKLEVUST.

Möödunud aasta hilissügisel, kus kodumaalt lahkusid viimased küllasõitnud väliseestlased, oli ette näha, et talve jooksul ei alusta ükski väliseestlane sõitu kodumaale. Üha raskenevad sõiduvõimalused üle ookeani on väliseestlaste liiklevuse täiesti seisma pannud. Oodatakse rahulikumat aega ning jälgitakse nurega sündmuste arengut Euroopas.

Viimaste kuude jooksul on saabunud kodumaale vaid mõned Harbiini ja Brüsseli eestlased. 20. dets. 1939. a. jõudsid Harbiinist üle Nõukogude Vene Eestisse pr. Olga Josing, August Rummel ja Marta ning Vera Sušilinid. Brüsselist saabusid aastavahetusel kodumaale Erich Kalman ja J. Tigané, kes on elanud Belgias üle 10 aasta.

Mõned P.-Ameerika ja Austraalia eestlased kavatsevad küll veel lähkuda kodumaalt, kuid ohtlikuks muutunud sõiduvõimaluste tõttu on nad oma sõidu edasi lükanud.

VÄLIS-EESTI ÜHINGU TEATEID.

Hoolimata vahepeal muutunud poliitilisest olukorrast, mis endaga kaasa tõi ka teatavaid majanduslikke raskusi, on Välis-Eesti ühing jätkanud oma tegevust ning kasutanud kõiki võimalusi, et hoida alal sidet kogu maailma väliseestlastega. Kuigi senine töö on jätkunud endisel viisil, on karta, et — eriti postiolude halvenemisel — võib mõneks ajaks katkeda sidepidamine väliseestlastega ookeanitagustes maades. Et seda võimaluse piires vältida, palub Välis-Eesti ühingu juhatus kõiki oma usaldusesindajaid ja Välis-Eesti organisatsioonide sagedamini ja üksikasjalikumalt informeerida ühingu, vastata võimalikult kohe ühingu kirjadele ja posti saatmisel tarvitada tähistussaatmise (recommandé, registered) viisi, mis kindlustab saadetise kättejõudmist. — Välis-Eesti ühing omalt poolt püüab samuti võimaldada väliseestlastele sagedamat informatsiooni.

*

Aastavahetusel võeti ühingu liikmeks vastu: Massakas, Aleksander, dr., E. V. ase-konsul, Antwerpen.

Pihl, Soja, õpetaja, Stockholm.

Raud-Röhrich, Hilda, lauljanna, New York.

Vekman, Anne, New Rochelle, N. Y., U. S. A.

LUTSI EESTLASTE JÕULUPUUD JÄID KORRALDAMATA.

Viimastel aastatel on Välis-Eesti ühing korraldanud Lutsi eestlaste suuremates asundustes jõulupuud, mis on leidnud alati rohkearvulist osavõttu. Jõulupuude korraldamine Lutsi eestlastele oli mõeldud peamiselt selleks, et värskendada sidemeid Lutsi eestlastega. Jõulupuude korraldamiseks on varem annetanud raha Vabariigi president, mis-

suguse summaga peamiselt teostuski jõulu-puukorraldus.

Möödunud aasta lõpul, erakordsete aegade tõttu, jäi aga härra presidendi toetus jõulupuude korraldamiseks ära ning kuna ka ühingu vastavad summad puudusid, pidid Lutsi eestlased sel korral jääma jõulupuudest ilma.

FILMI AMEERIKA EESTLASTEST

ja New Yorgi maailmanäitusest demonstree-ris 10. dets. 1939. a. Tallinna Kaitseliidu võim-las end. Eesti peakonsul New Yorgis K. Ku-sik, kes esines ka selgitava kõnega. Film kujutas Ameerika eestlaste kultuurelu kes-kusi ja nende tegevusalasid, samuti huvikül-laseid vaateid New Yorgi linnast.

KIRJANDUSLIKKE UUDISEID.

Eesti Kirjanduse Seltsil on ilmunud:

P. Ariste: Eesti keele hääldamine. 100 lk. Hind 1 kroon, iluköites 1 kr. 50 senti.

A. Elango: Armastus ja abielu. Abielu psühholoogilised ja eetilised alused 2. trükk. „Elav Teadus“ nr. 73/74. 196 lk. Hind 2 kr., paberk. 2 kr. 50 s.

Sügavalt eetilne raamat igaihele, kes tahab, et tema armuelu (või ka sellest keeldu-mine) ei viiks õnnetusse.

H. Kruus: Jakob Hurda kõned ja avalikud kirjad. (Kommenteeritud algupärane tekst.) 252 lk. 3. illustr. Hind 5 kr. 50 s., täiskal.-k. 7 kr.

Suure rahvajuhi ja ideoloogi sütitavad sõna-võttud rahvuslike küsimuste kohta.

J. Silvet: Inglise-eesti sõnaraa-mat. 4. vihkk. Japan-panteon. 545—720 lk. Üksik vihk ei ole müüdas.

F. Oinas: Petõfi. Vabaduse ja armastuse laulik. „Suurmeeste Elulood“ nr. 51. 164 lk. 4 illustr. Hind 1 kr. 50 s., paberk. 2 kr.

Ungari suure luuletaja sündmusriikas elu ja jäljeta kadumise noorena.

G. H. Wells: Suur Maailmasõda. Selle järelaeg ja inimsoo tulevikusihid. Ingl-keelne tõlge. L. Rebane-Loone. „Elav Teadus“ nr. 1, 2. trükk. 112 lk. 10 illustr. Hind 1 kr., paberk. 1 kr. 50 s.

Elavalt kirjutatud suurte sündmuste kokku-võte.

I. Rebane: Sotsiaalpoliitika ja töökaitse. „Elav Teadus“ nr. 93. 120 lk. Hind 1 kr., paberk. 1 kr. 50 s.

Põhimõtted, mõisted ja tihe ülevaade Eesti sotsiaalseadustest ja korraldustest.

G. Wieselgren: Rootsi keele õpik. 208 lk. Hind 2 kr. 75 s., poolkal.-k. 3 kr. 10 s.

Täielik rootsi keele õpik hulga õppetükki-dega, lugemispalade, üsade ja umb. 6000-sõnalise tähestikulise sõnastikuga.

G. W. Silverstolpe: Rahvamajandus-teadus kõigile. Tõlk. N. Ruus, redig. K. Kongo. „Elav Teadus“ nr. 94/95. 208 lk. Hind 2 kr., paberköites 2 kr. 50 s.

Rootsi õpetlase laialt levinud ja paljudesse keeltesse tõlgitud töö.

O.-ü. „Noor-Eesti Kirjastuse“ väljaandel on ilmunud:

O. Luts: *Pastlad. Näidend ühes vaatuses.* Hind 75 senti.

O. Luts: *Ma a ja linn.* Kaks muistset lugu. Hind 2 kr.

Valmar Adams: *Tunnetuse tund.* Luuletuskogu. Hind 1 kr. 50 s.

A. H. Tammsaare: *Põrgupõhja uus vanapagan.* Romaan. Kaas K. Liimandilt. Hind broš. 4 kr. 50 s., köites paremal paberil 5 kr. 80 s.

Johannes Semper: *Kivi kivi pääle.* Romaan. Kaas Adamson-Ericult. Hind broš. 4 kr. 90 s., köites paremal paberil 6 kr. 50 s. A. Hint: *Tulemees (Trimmer).* Romaan. Kaas O. Kangilaskilt. Hind broš. 3 kr. 60 s., köites paremal paberil 4 kr. 35 s.

O. Luts: *Punane kuma. Mälestusi XI.* Kaas E. Kollomilt. Hind broš. 2 kr. 75 s., köites paremal paberil 4 kr.

M. Metsanurk: *Tuli tuha all.* Ajalooline romaan suure nälja ajast 1695.—1697. a. Kaas M. Laarmannilt. Hind broš. 5 kr. 75 s., köites paremal paberil 7 kr. 40 s.

Johannes Barbarus: *Üle läve. XI kogu värse.* Kaas ja siseillustratsioonid A. Laigolt. Hind broš. 3 kr. 25 s., kalingurköites 4 kr. 25 senti.

Erni Hiir: *Homsele vastu.* Üheksas kogu luuletusi. K. Liimandi kaas ja siseillustr. Hind broš. 2 kr. 75 s.

Enn Kippel: *Kuldvasikas.* Romaan. Kaas E. Sagritselt. Hind broš. 3 kr. 90 s., köites paremal paberil 5 kr. 20 s.

Erni Krusten: *Org Mägedi armastus.* Romaan. Kaas E. Kollomilt. Hind broš. 3 kr. 50 s., köites paremal paberil 4 kr. 60 s.

Hans Kruus: *Eesti Aleksandrikool.* Illustreeritud teos Eesti Aleksandrikooli ajaloo kohta. 355 lk. 36 pildiga. Hind broš. 5 kr. 25 s., köites 7 kr.

LUGEJATE KIRJAKAST.

Nende arvukate kirjade hulgast, mida Välis-Eesti ühingule järjest saabub väliseestlastelt arvamiste ja pärimistega praeguste olukordade kohta Eestis, toome tüüpilisema väljavõtte ühe Kalifornia eestlase kirjast, mille küsimustele ka lühidalt anname vastuse.

„Saab näha, kui pikale see sõda seal venib? Kuigi ootame eriti praegu suure huviga teateid kodumaa olukordadest, mida toob iga järjekordne „Välis-Eesti“ number, tahab nii mõnigi siin teada üksikuid asjaolusid, kuidas need on Eestis kujunenud pärast lepingu sõlmimist Nõuk. Liiduga.

Siinseid eestlasi huvitab väikseim kui uudis, mis aga tuleb üle mere. Olen siin kohanud niisuguseid vanemaid eestlasi, kellel kirjavahetust kodumaaga pole, ja ikka ja jälle nad küsivad näit.: „Kuidas Eestis talurahvas vaatab sellele Vene-Eesti lepingule? Kas toiduained on Eestis palju kallimaks läinud? Kas on Eestis seni küllalt tööd ja leiba? Mis tehti nende korteritega, kust sakslased välja läksid? Kas on nüüd üürid odavamad? Kas Eesti sõjavägi saadeti lialli nüüd, kus teda enam tarvis pole?“ jne.

Paar kuud tagasi rohkem kui pool Ameerikat ei teadnud Eesti olemasolust, nüüd aga järsku — üleöö — Estonia, Latvija ja Lituania said kuulsaks.

Meil, eestlastel, siin on heameel, et Eestis ei tulnud verevalamist ja et sõlmiti leping N. Venega, kuna see on kasuks meie väikele riigile.“

Vastuseks esitatud küsimustele võime eelkõige tähendada, et Eestis nii talu- kui linnarahvas suhtub olukorrasse tüpselt samaselt, nagu ütleb ka eeltoodud kirja viimane lause. Toiduainete hinnad Eestis on jäänud samale tasemele nagu olid varem, sest nende väljavedu pole suurenenud seevõrra, et valitsus enam ei suudaks hindu siseturul hoida endistena. Tööd ja leiba on Eestis ikka olnud ja on ka tulevikus igale, kes on töövõimeline, kuna aga ka töövõimetuid pole kunagi jäetud nälga. Sakslaste lahkumisega vabanes kortereid sel määral, et üürihinnad võisid pisut alaneda, seda ainult Tallinnas ja Tartus, kuna aga vähemates linnades ja maal korterihinnad juba enne sakslaste lahkumist olid äärmiselt madalad. Eesti sõjavägi peab püsima ja kõvenema valvelolekus samaselt nagu varem. Nagu tähendas veel äsja ka ülemjuhataja kindral J. Laidoner oma tagasi saabumisel küülaskäigult Moskvasse, soovivad seda ka Nõukogude Liidu juhid, kes on Eesti sõjaväe tugevdamiseks tarbe korral pakkunud ka toetust relvade ja sõjamoona näol.

Toim.

Surma läbi lahkunud liiget

Johannes Jussi't

mälestab leinas

Välis-Eesti Ühing

Eesti ajakirjad ja ajalehed väliseestlaste lauale!

Välis-Eesti ühing on olnud juba aastate jooksul vahetalitajaks ajakirjanduse tellimisel väliseestlastele ja nende organisatsioonidele. Tellimise andmisel puudub väliseestlastel sageli ülevaade eesti ajalehtede ja ajakirjade ning nende tellimishinna kohta. Et võimaldada ülevaadet meie loetavamate ajalehtede ja ajakirjade kohta, toome alljärgnevas ajalehtede ja ajakirjade nime- ja hinnakirja, mis väliseestlastele tunduvalt peaks kergendama soovikohast valikut. Kõige hõlpsam on tellimist teostada

Välis-Eesti ühingu kaudu, kes selle ilma vahetasuta kiirelt ja täpselt täidab.

Väliseestlased, kes praegusel rahutul ajal suure huviga jälgivad kodumaa sündmusi ja eluavaldusi, saavad põhjalikumalt ülevaadet kodumaast Eestis ilmuvate ajalehtede ja ajakirjade kaudu, mis hästi valgustavad kõiki sündmusi ning toovad teateid igalt erialalt. Seepärast olgu eesti ajalehed ja ajakirjad iga väliseestlase ja Välis-Eesti organisatsiooni lugemislaual.

Ajalehtede tellimishinnad:

Ajaleht	Liik, kuuluvus	Ilmub aastas (korda)	Iga numbrilise lehekülgede arv	Tellimishinnad					
				Kodumaale			Välismaale		
				3 kuuks	6 kuuks	12 kuuks	3 kuuks	6 kuuks	12 kuuks
„Eesti Kirik“ (E. ev.-lut. kiriku hääl.)	kiriklik	52	6-8	-75	1.50	3.-	1.40	2.75	5.50
„Esnaspäev“	nädalaleht	53	10	-75	1.50	3.-	1.50	3.-	6.-
„Järva Teataja“	informatsiooni-leht	3 × näd.	10-12	1.90	3.70	7.-	3.80	7.40	14.-
„Meie Maa“	„	4 × näd.	4	1.90	3.60	7.-	3.80	7.50	15.-
„Oma Maa“	„	150-155	6-8	1.75	3.30	6.50	4.20	8.40	16.80
„Otepää Teataja“	„	52	4	-70	1.25	2.50	1.40	2.50	5.-
„Postimees“	päevaleht	iga päev	8-12	4.40	8.60	17.-	12.-	24.-	48.-
„Päevaleht“	„	iga päev	10-12	5.-	9.50	18.50	12.-	24.-	48.-
„Pärnumaa Teataja“	põllumajandus- poliitiline	3 × näd.	10-12	2.-	3.80	7.40	4.-	7.60	14.80
„Rahvaleht“	informatsiooni-leht	310	12	4.30	8.20	16.-	12.-	24.-	48.-
„Sakala“ koos „Sakala Pühapäevaga“	„	4 × näd.	6-8	2.15	4.30	8.50	4.50	9.-	18.-
„Tallinna Post“	nädalaleht	52	8	-75	1.50	2.75	1.50	3.-	6.-*
„Uudisleht“	päevaleht	iga päev	10-16	4.-	7.75	15.-	8.-	15.50	30.-
„Uus Eesti“	„	iga päev	10	5.-	9.50	18.50	15.-	30.-	60.-**
„Virumaa Teataja“	informatsiooni-leht	3 × näd.	6-8	1.80	3.45	6.75	5.-	10.-	20.-

*) Lätti ja Leetu tellides on maksavad sisemaahinnad.

**) Rootsisse, Saksamaale, Nõukogude Venesse, Ungarisse, Kreekasse, Türgisse ja Prantsusmaale tellides kr. 4.- kuus.

Ajakiri

Ajakirjade tellimishinnad:

„Aed“	aiandusekuukiri	12	32	-	2.20	3.80	-	3.50	6.-
„Eesti Kalandus“	kalandusekuukiri	12	32	-75	1.25	2.-	-	3.-	4.-
„Eesti Kool“	Haridusministeeriumi pedag. ajakiri	10	ca 64	-	1.50	3.-	-	-	4.-
„Eesti Naine“	naisteajakiri	10	16	-	1.-	2.-	-	-	\$1.-
„Eesti Spordileht“	spordikuukiri	12	24	1.-	2.-	4.-	1.50	3.-	6.-
„Eesti Statistika“	statistiline kuukiri	12	ca 56	4.-	8.-	15.-	4.50	9.-	18.-
„Eesti Talu“	põllumajanduslik kuukiri	12	24-32	-	-60	1.-	-	1.-	2.-
„Eesti Tuletõrje“	E.V. Tuletõrje Liidu häälekandja	12	40-48	-60	1.20	2.-	1.20	2.40	4.-

Ajakiri	Lük, kuuluvus	Ilmub aastas (korda)	Iga numbrilehekülgede arv	Tellimishinnad					
				Kodumaale			Välismaale		
				3 kuuks	6 kuuks	12 kuuks	3 kuuks	6 kuuks	12 kuuks
„ERK”	Tall. E. Rahvuslaste Klubi häälekandja	8	40	1.—	2.—	4.—	1.50	3.—	6—
„Kasvatus”	pedagoogiline	10	24	—	1.75	3.—	—	—	5.20
„Kaubandus-tööstuskoja Teataja”	kutsekoja häälekandja	24	48	—	2.—	3.50	—	4.—	7.—
„Kevadik”	Eesti Noorsoo Karskusliidu häälekandja	6	16	—	—	— .75	—	—	— .75
„Konjunktuur”	statistiline kuukiri	12	64	—	5.—	8.—	—	10.—	16.—
„Konjunktuur” + „Majandusteated”	„	12 + 52	64 + 20	—	7.—	12.—	—	14.—	24.—
„Kõigile”	perekonna- ja naistekirjandus	12	52	1.25	2.30	4.50	—	\$ 1.25	\$ 2.—
„Laevandus”	merenduseajakiri	10	10—16	— .10	1.25	2.50	1.25	2.50	5.—
„Laste Rõõm”	lastekirjandus	12	24	— .75	1.50	3.—	1.05	2.10	4.20
„Looming”	kirjanduskultuuriline ajakiri	10	128	—	5.50	10.—	—	6.50	12.—
„Majandusteated”	statistikaajakiri	52	20	—	3.—	5.—	—	6.—	10.—
„Maret”	naiste- ja kodukirjandus	12	32	1.10	2.15	4.—	1.50	3.—	6.— *
„Meie Noorus”	noortekirjandus (10—16-aastastele)	18	24—38	1.—	1.50	3.—	1.50	2.25	4.50
„Merendus”	merenduseajakiri	6	ca 64	—	—	3.—	—	—	5.—
„Mesinik”	mesinduseajakiri	12	32	—	1.80	3.—	—	2.80	5.—
„Perekonnaleht”	juttude nädalaleht	53	24	1.50	3.—	6.—	3.—	6.—	12.—
„Politseileht”	politseiajakiri	24	32	1.50	3.—	6.—	3.—	6.—	12.—
„Põllumajandus”	põllumajandusl. ajakiri	50	24—32	1.20	2.—	3.60	—	3.50	7.—
„Taluperenaine”	kodumajanduse- ja kodukultuuri-ajakiri	12	32	1.20	2.30	4.50	2.20	3.80	7.50
„Teater”	lava-, kunsti- ja kirjanduseajakiri	9	52	—	—	3.—	—	—	4.—
„Tehnika Kõigile”	tehniline ajakiri	12	32—48	1.50	2.50	5.—	2.25	3.75	7.50
„Tõusev Noorus”	noortekirjandus	12	32—48	—	1.10	2.—	—	2.—	4.—
„Vallatu Magasin”	magasin	6	112	—	1.40	2.70	—	2.—	4.— *
„Varamu”	kirjanduse-, kunsti-, kultuuriajakiri	10	128	—	7.—	13.—	—	10.—	19.—
„Välis-Eesti”	kodu- ja välisestlaste kuukiri	12	32	—	1.25	2.50	—	—	\$ 1.— *

*) Lätti ja Leetu tellides on maksivad sisemaa hinnad.

Vastutav toimetaja: Jaan Mölder, tegevtoimetaja: Ed. Riisna; talitusjuht B. Tiido. Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord.

Tellimishind: välismaal \$ 1.— (Ekr. 3.75 või vastav summa kursis edeli järgi muus rahas) aastas; Eestis, Lätis Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühing, V.-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telefon 449-43.

Tallinnas, 31. jaan. 1940. a.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas, 1940. a.

Õnnerikast uut aastat

kõikidele kodu- ja väliseestlastele soovivad:

Välis-Eesti Ühing ja ajakiri „Välis-Eesti”

Tallinn
Telef. 449-43

Vana Posti 8 ehk
postk. 100

A.-S. Esimene Eesti Põlevkivitööstus

end. Riigi Põlevkivitööstus

Majaomanike Krediitpank

U.-P.

Tallinn, Pärnu mnt. 8

Tel.: keskjaam 426-69
Juhatus: 424-80

A.-S. „Odor”

Keemia- ja kosmeetikatehas

Tallinn

Kivimurru 2

Õnnerikast uut aastat

kõikidele kodu- ja väliseestlastele soovivad:

E. Bergmann & Ko.

Laevakontor

Tallinn

Vabadusväljak 7

Swedish American Line

ja

liini peaesindus Tallinnas

K. Uusma & Ko

Olevimägi 10

Tel. 442-58

Raamatu- ja kirjutusmaterjalide suurkauplused

K.-Ü. „Rahvaülikool”

Tallinn

Harju 48, tel. 444-39

Pärnu mnt. 10, tel. 446-67

O.-Ü. „Raf. Haarla”

Kirjaümbriku- ja paberiümbertöötamise tehas
Tallinnas

Tina tän. 9

Tel. 302-56

Õäliseestlased, tellige sisukas suueajakiri

KÕIGILE

**1940.
aastaks.**

TA PAKUB TEILE KÕIKE, MIDA VAJATE.

Mood • Käsitöö • Rõivastus • Koka-
raamat • Tervishoid • Iluravi • Nõu-
anne • Romaan • Jutte • Vesteid •
Karikatuure • Erinurk lastele jne., jne.

Ajakiri «KÕIGILE» ilmub iga kuu ja maksab välis-
maale 2 dollarit aastas. Tellimisraha saata
tähitud kirjas otse talitusele, Tallinn, Reimani 5-1,
Estonia.

*Kes palju tahab,
valib ainult ühe!*

Kes tahab peale päevauudiste näha elu
tema mitmekesistes avaldustes, kes ot-
sib kirjutisi mitmelt huvialalt, kes tahab
teada kõiki kodumaa sündmusi, kes
oskab hinnata mõnusat nalja ja häid
jutte, see

tellib ainult „Rahvalehe“

„Rahvaleht“ maksab tellides välismaale 1,15 dollarit kuus.

Address: Tallinn, Estonia, Pikk 54-58.